

LAUREA

Ikääntyvien kurssiopetuksen kehittämisehdotus

Valli, Susanna

2009 Laurea Leppävaara

Susanna Valli
Ikääntyvien kurssiopetuksen kehittämisehdotus

Vuosi 2009

Sivumäärä 47

Ikääntyneet ovat jäämässä syrjään tietotekniikan kehittyessä nopeaa tahtia. Sellon, Myyrmäen ja Itäkeskuksen kirjastot, Enter ry (Ikääntyneiden ATK-yhdistys) ja Welho ovat järjestäneet ikääntyneille Nettiapu-koulutuksia kirjastoissa keväällä 2009. Kursseilla käsitellään Internetin alkeita.

Opinnäytetyössä tehdään ehdotus seniorien tietokonekurssien kehittämiseksi kirjastoissa. Sellon kirjasto on toimeksiantajana työssäni. Valmis työ toimitetaan lisäksi muihin kirjastoihin.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössä käsittelen oppimista, opettamista sekä seniorien tietokoneopettamista.

Kyseessä on toimintatutkimus. Olen itse osallistunut seniorien opetukseen Sellon kirjaston Tietopaja-kurssilla työharjoitteluni aikana.

Yhteistyössä Sellon kirjaston kanssa on koottu kysymyslomake. Päämääränä oli selvittää Nettiapu-koulutukseen osallistuneiden taustatietoja ja saada heidän arviointinsa koulutuksesta. Tulosten perusteella tehdään ehdotus seniorien tietokonekurssien kehittämiseksi. Lomakkeeseen kuului monivalintakysymyksiä sekä mielipidekysymyksiä. Kaikkiaan 150 kyselylomaketta jaettiin kolmeen kirjastoon. 71 lomaketta (47,33 %) palautettiin. Vastaukset koottiin ja analysoitiin graafisesti Excelin avulla.

Tuloksista selvisi, että suosituin kiinnostuksen kohde oli liikunta. Esimerkiksi tanssi ja pyöräily mainittiin erikseen. Tietokoneen omistajista 83,67 % omisti kannettavan. Windows Vista oli suosituin käyttöjärjestelmä. Toiseksi suosituin oli Windows Xp. Asiakkaista 39,73 % oli saanut tiedon koulutuksesta kirjaston esitteestä. Senioriopettajan hyviin ominaisuuksiin oli listattu kärsivällisyys, ymmärrettävyys ja asiantuntevuus.

Kyselyjen ja omien havaintojen perusteella on koottu kehitysehdotuksia tulevia koulutustilaisuuksia varten. Kurssin alussa voisi selvittää tasotestillä kurssille tulevien kyvyt. Sen perusteella voisi muuttaa sisältöä sopivammaksi. Esimerkkejä voisi ottaa liikunnasta ja erityisesti pyöräilystä, tanssista, kalastuksesta ja valokuvauksesta. Vastauksissa toivottiin myös koneenkäyttämisen perusneuvontaa. Tällä hetkellä kyseisissä opastuksissa käytetään pöytäkoneita. Osa opetusluokan koneista tulisi olla kannettavia ja luokassa voisi olla myös tyhjiä paikkoja niille, jotka haluavat tuoda oman koneen. Kirjaston koneilla olisi hyödyllistä olla Windows Vista-käyttöjärjestelmä. Tiedotus opastuksista voisi olla näkyvillä esimerkiksi kirjaston palautuskuiteissa tai HelMet-verkon sähköpostissa.

Kirjastojen Nettiapu-koulutukset voivat soveltaa opinnäytetyöni tuloksia ja hyödyntämällä toimenpide-ehdotuksiani kehittää Internet-koulutuksia asiakaslähtöisempään suuntaan.

Asiasanat

tietokone, opetus, seniorit

Susanna Valli

Suggestion for the development of computer courses for senior citizens

Year	2009	Pages	47
------	------	-------	----

Computer technology develops rapidly. There are many senior citizens who are not coping well. The libraries of Sello, Myyrmäki and Itäkeskus together with Welho and Enter (organized Internet training for senior citizens) organized computer training, held in the spring 2009.

The subject of my thesis is to make suggestions about how to develop the Nettiapu training. The objective is to collect information about the participants and their opinions on what could be developed about the Internet courses for seniors. The libraries will receive the results and copies of the thesis.

The thesis includes theory sections of learning, teaching and teaching seniors. The study was based on a questionnaire constructed with the Sello library. There are multiple choice questions and open questions in the query. Also, it is possible to evaluate the course by giving grades. 150 copies were distributed to customers who took part in Welho's Nettiapu training and 71 were returned. This resulted in a response rate of 47, 33 %. The results were analyzed with Excel.

The results show that the most popular hobby or interest was exercise. The most interesting magazine articles were about health and welfare. From those who own a computer, 83, 67 % had laptop computers. 37, 29 % had Windows Vista as an operating system. 28, 81 % had Windows Xp. The most common source of information about Nettiapu was the library brochure. The qualities of a good senior teacher were mentioned to be for example patience, clearness and professionalism.

On the basis of the results and the experience there are suggestions for the development of future opportunities. A test could be taken at the beginning of the class. After it the content of the class could be changed accordingly. The respondents were most interested in health and welfare issues, and the examples used by the teacher during the courses could be about them. The basics of how to use a computer were requested as well. The libraries could have the possibility of practicing using a laptop computer on the courses. Vista could be installed in the class computers, and the teachers could have knowledge of how to use it. The most common source of information about the courses was the library brochure but there could be even more advertisements, for example sent to emails of the customers of the library or in the receipt of loaning.

The libraries can apply the results of the thesis, and benefit from the suggestions to develop the Internet training sessions into more customer-friendly occasions.

Keywords

computer, teaching, seniors

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tavoite.....	8
1.2	Menetelmät	8
2	Oppiminen	10
2.1	Oppimistyylit	10
2.2	Motoristinen harjoittelu	11
2.3	Itseopiskelu	12
2.4	Oppimisen osatekijöitä	13
2.5	Motivaatio	14
2.6	Palaute	15
3	Opettaminen	16
3.1	Opettajan merkitys.....	16
3.2	Opettajan tehtäviä	17
3.3	Valmistautuminen opetukseen	18
3.4	Oppilaiden motivointi	19
3.5	Kysymysten tärkeys.....	19
3.6	Opettajan vaikutus	20
3.7	Opettajan asiantuntemus	21
3.8	Hyvän opettajan ominaisuuksia	22
4	Seniorien Internet-opetus.....	23
4.1	Ikääntyneet Internetin käyttäjinä	23
4.2	Oppijoiden erot	24
4.3	Ikääntyvät opettajina	25
4.4	Eritasoisia oppilaita	25
4.5	Alkuun pääseminen	26
4.6	Viihtyvyys	27
4.7	Internet apuna opetuksessa.....	28
4.8	Opetustilanteen päättäminen	28
5	Welhon nettiapu-koulutus	30
5.1	Kyselylomake	30
5.2	Asiakkaiden lukumäärät	30
5.3	Sukupuoli	31
5.4	Ikä	32
5.5	Työtilanne.....	33

5.6	Harrastukset ja kiinnostuksen kohteet.....	34
5.7	Lehdet ja artikkelit.....	36
5.8	Tietokone	37
5.9	Koneen hankinta	39
5.10	Internet-yhteys	40
5.11	Käyttöjärjestelmä.....	41
5.12	Tiedonlähde	42
5.13	Kurssin suosittelu	43
5.14	Vapamuotoiseen opastukseen osallistuminen	43
5.15	Internetin käytön oppimisen tärkeys	44
5.16	Hyvä seniorien Internet-opettaja	45
5.17	Welhon nettiapukoulutuksen arviointi	45
6	Kehittämissuositukset Welhon nettiapu-koulutuksille	47
6.1	Tasotesti.....	47
6.2	Sisältö.....	47
6.3	Tietokoneet.....	48
6.4	Tiedotus	48
6.5	Seniorien opettaja.....	48
7	Yhteenveto	49
8	Lähteet.....	50
9	Liitteet	53

1 Johdanto

Yleisiä palveluita on yhä enemmän Internetissä. Joillakin alueilla on helpompaa ostaa tuotteita sähköisesti, kuin lähteä kauppaan. Ulkomailta tilattavissa erikoistuotteissa Internet on kätevä. Esimerkiksi pankkiasioissa nopeus ja helppous yleensä voittavat jonottamisen automaatile.

Internetiin pääsy on mahdollista nykyisin myös television tai matkapuhelimen kautta. Se, että televisiotakin voi käyttää tähän tarkoitukseen, voi olla helpottavaa seniori-ikäisille (Ikääntyneiden itsenäistä suoriutumista tukevan teknologian arviointi käyttäjänäkökulmasta, Törmä, Nieminen & Hietikko, 2001). Vanhastaan tutun laitteen yhdistäminen hankalaan uuteen helpottaa. Kaikkea ei tarvitse opetella alusta.

Ikääntyneet ovat jäämässä syrjään tietotekniikan kehittyessä nopeaa tahtia. Welho oli tutkinut 58-69-vuotiaiden pääkaupunkiseutulaisten Internet-kokemuksia, ja 62 % haluaisi osata käyttää Internetiä paremmin. Reilu viides osa ei tunne kuuluvansa tietoyhteiskuntaan, ja näille senioreille Welho haluaa tarjota apua. (Seniorit eivät kaipaa nettiapua kotiin 2008).

Seniorit on tarkoitus saada mukaan tietokoneita käyttävään, kasvavaan ryhmään, ja Enter ry:n järjestämässä tietokoneopastuksissa kävikin vuonna 2008 yhteensä 1960 henkilöä (Enter ry 2009). Amerikkalainen SeniorNet-järjestö pyrkii parantamaan ikääntyneiden tietoteknistä osaamista Yhdysvalloissa. He tarjoavat Internet-kursseja ja alennuksia tietokonetuotteista. Hinnat ovat alhaiset ja opettajina toimii iäkkäämpiä vapaaehtoisia. Kursseja pidetään esimerkiksi kirjastoissa ja kouluissa. (SeniorNet).

Kirjastot tarjoavat ilmaisia tietokoneopastuksia ja kursseja senioreille. Niissä opetetaan Internetin käytön alkeita. Kirjastot haluavat kehittää tulevia tietokonekurssejaan enemmän asiakkaiden kiinnostusten mukaisiksi selvittämällä kurssille osallistuvien taustatietoja ja mielipiteitä Welhon nettiapu-koulutuksesta.

Welhon nettiapu-koulutus on ikääntyville tietokoneenkäyttötaidosta kiinnostuneille suunnattu ilmainen oppimistilanne. Koulutuksia on pidetty Sellon, Itäkeskuksen ja Myyrmäen kirjastoissa keväällä ja jatkokurssejakin on suunnitteilla. Koulutustoiminnassa ovat mukana Sellon, Myyrmäen sekä Itäkeskuksen kirjastot, Welho sekä Enter r.y.

Tietopaja on kirjaston tietokonekurssi, jonne asiakkaat voivat tulla Internetiä käsittelevine kysymyksineen. Kurssilla ei ollut valmista suunnitelmaa ja asiakkaat saivat osallistua kurssille

oman aikataulunsa mukaan kello 14 ja 17 välillä torstaisin. Suorittaessani työharjoittelua Sellon kirjastossa osallistuin opetukseen.

Enter ry on ”ikäihmisten ATK-yhdistys”, ja se perustettiin vuonna 1997. Sen toimintaan kuuluu esimerkiksi parantaa ikääntyvien tietoteknisiä valmiuksia.

Sellon kirjasto on toimeksiantajana työssäni. Valmis työ toimitetaan lisäksi muihin kirjastoihin.

Tämä opinnäytetyö liittyy ikääntyvien tietokoneenkäyttökurssien kehittämiseen.

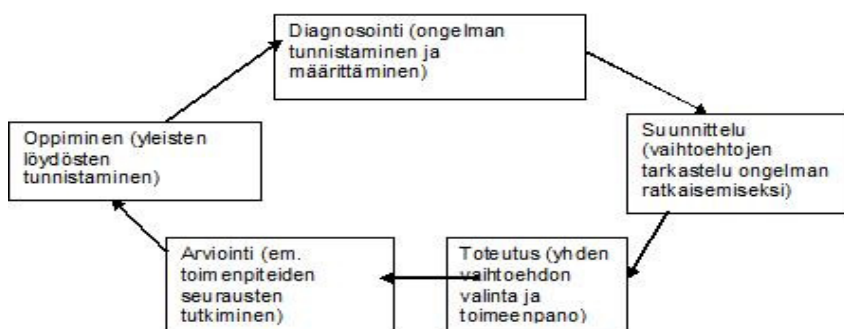
1.1 Tavoite

Tässä opinnäytetyössä tehdään ehdotus seniorien tietokonekurssien kehittämiseksi kirjastoissa.

1.2 Menetelmät

Kyseessä on toimintatutkimus. Olen itse osallistunut opettajana Sellon kirjaston Tietopajakurssille. Tutkimuksessa edetään kehittämisvaiheeseen, mutta ehdotuksia ei keritä näkemään käytännössä. Niiden testaaminen ja saatujen tulosten soveltaminen jäävät kirjastoille.

”Toimintatutkimuksessa suoritetaan yhden tai useamman kerran ensin tarvittavan muutoksen toteuttamista ja sitten saavutetun muutoksen arviointia. Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu tutkittavan kohteen toimintaan tutkijan tai konsultin roolissa muutos- agenttina. Oleellista on, että tutkija toimii kiinteässä yhteistyössä niiden kanssa, joiden ongelmasta on kysymys.” Kuviossa 1 nähdään ”toimintatutkimuksen syklinen prosessi”. (Järvinen, P. & Järvinen, A.,2004, Tutkimustyön metodeista, 128-129.)

Kuva 1. Toimintatutkimuksen viisi vaihetta (Järvinen, P. & Järvinen, A. ,2004, Tutkimustyön metodeista, 129)

Tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta. Se koottiin yhteistyössä Sellon kirjaston kanssa. Tutkimuksen kohteena olivat Welhon nettiapu-koulutukseen osallistuneet. Lomakkeella haluttiin kartoittaa koulutuksiin osallistuneiden kiinnostuksenkohteita sekä mielipiteitä kurssien kehittämistä varten. Kysely toteutettiin keväällä 2009. Lomakkeessa on strukturoituja monivalintakysymyksiä ja avointa tilaa mielipiteille. Kaikkiaan 150 kyselylomaketta jaettiin kolmeen kirjastoon, jotka toteuttivat nettiapu-kursseja.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössä käsittelen oppimista, opettamista sekä seniorien tietokoneopettamista.

2 Oppiminen

Perustietoa opetuksesta -kirja (Engeström 1994, 23) kertoo, että ihminen oppii monin eri tavoin päivittäin, myös ilman opetusta. Oppiminen voi olla ehdollistumista, joka voi tapahtua ihmisen itse sitä tiedostamatta. Myös mallioppimista, jolloin kyse on käyttäytymisen jäljittelystä, tapahtuu. Yrityksen ja erehdyksen kautta tapahtuvaa oppimisessa päämäärä tiedetään, mutta keinoa päästä siihen ei, ja sitä etsitään kokeilemalla. Ratkaisun löytämisestä tulee oppimista tärkeämpää.

Tietopajassa Internetin käytössä oli tärkeää juuri se, miten tehdään. Internetin selaamisessa ja sähköpostitilin perustamisessa päämääränä oli vain oppia käyttämään niitä. Tavoitteena oli siis suurempi kokonaisuus, ei yksityiskohtainen asia. Osalle asiakkaista oli tärkeää tarkastella Internetiä ja harjoitella jo opittua, ei välttämättä uuden oppiminen jatkuvasti.

Tietokoneopastuksiin kuuluu tärkeänä osana oppiminen. Oppimisessa tärkeintä on tekeminen; sitä ilman oppiminen ei onnistu, ja siksi opetuksen tiedollinen osuus tulee rakentaa tekemisen varaan, harjoitustöiden tai projektien (Taitojen opetus, Salakari 2007, 8).

Ilman tekemistä tuskin voi oppia. Oppiminen tarkoittaa asian ymmärtämistä ja muistamista myöhemmin, ilman opastusta. Oppimista edeltää harjoittelu, johon kuuluvat tekeminen, sen miettiminen sekä ymmärtäminen. Esimerkiksi Wordia on mahdollista käyttää mallista seuraamisen jälkeen. Saattaa tosin olla vaikea ratkaista mahdollisia ongelmia, jos ei omasta kokemuksesta tiedä, mitä tehdä. Apua on löydettävissä Help-osiosta, mutta vain oikein termein. Hyödyttävintä on oppia käyttämään Wordia harjoittelemalla itse.

2.1 Oppimistyylit

Oppiminen on yksilöllistä, eikä ole olemassa vain yhtä tiettyä tapaa oppia. Ihmiset ovat erilaisia, ja niin ovat heidän oppimistapansakin. Jokainen saattaa myös oppia eri tavoin erilaisissa tilanteissa. Mitä selkeämpi käsitys oppijalla on omasta oppimisestaan, sitä paremmin hän voi mukautua uusiin tilanteisiin. (Verkko-tutor 2002)

Joillakin oppiminen kestää kauemmin kuin toisilla. Ihmisten erilaisuus vaikuttaa myös oppimistapoihin, ja oppimisen kesto. Opettajan tulisi keksiä eri tapoja opettaa eri oppijoille samat asiat. Tietopajassakin piti yleensä ensin näyttää asiakkaalle juuri kysytty asia. Jotkut halusivat arviointia samalla, kun he kokeilivat itse. Eri asiakkaille opetettavan asian saa kertoa eri tavoin.

Oppimistyyli merkitsee tapaa tarttua uuteen tietoon, mutta myös persoona, motivaatio ja tunne vaikuttavat. Aisteihin perustuvat oppimistyyli jakavat harjoittelijat samalla erilaisiin oppijatyyppeihin. Visuaalis-verbaalista oppimistyyliä käyttävä oppija oppii parhaiten lukemalla ja muistaa parhaiten sanat ja numerot kirjallisessa muodossa. Visuaalis-nonverbaalinen tyyli kertoo oppijasta, joka oppii parhaiten kuvallisesti esitetyt asiat. Hänen mieleensä tallentuvat kuvat, piirrokset, graafisia esitykset ja symbolit. Auditivis-verbaalisen menetelmän omaksunut muistaa kuulemansa asiat parhaiten. Kinesteettis-taktiilinen oppija oppii kokemalla fyysisesti, eli käsittelemällä ja tunnustelemalla. (Opetusmenetelmät opetuksen monipuolistajana 2006).

2.2 Motoristinen harjoittelu

Salakarin (2007, 10) mukaan työkaluja on aikanaan opeteltu käyttämään kokeilemalla niitä työssä. Alussa oli hankaluuksia, mutta taidoitan kasvavat harjoittelulla. Mitä erilaisempia tallennuskohteita rakennetaan, sitä enemmän on opeteltavaa tiedostojen muokkaamisessa ja tallentamisessa. Teknologiallakin on vaikutusta oppimiseen. Oppimistavat muokkautuvat ympäristön mukaan. Tiedonsäilyttämiseen käytetyt välineet, kuten tietokoneet ja kirjat, ovat muuttaneet tiedon käsittelyä ja varastointia.

Kuten Word-ohjelman käyttöä, hiirellä klikkaamista voi yrittää harjoitella yksinkin mallista katsomisen jälkeen. On tosin epävarmaa, osaako sitä suorittaa oikein ilman neuvomista. Klikkaaminen vaatii fyysistä harjoittelua ja sen suorittamista oikealla tavalla.

Motoristen taitojen kehittyminen on aikaa vievä prosessi. Kokematon opettaja, joka itse on jo vuosia käyttänyt tietokonetta, ei välttämättä osaa ottaa tätä huomioon opetusta suunnitellessaan. Hiiren käyttöä voisi harjoitella esimerkiksi pasianssia pelaamalla. (Koivulahti-Ojala 2001, 72)

Tietopajassa harjoitelleet olivat ikääntyneempiä, eivätkä he ehkä olisi innostuneet pelaamisesta. Internetin käyttämisen harjoittelu sen sijaan kiinnosti suuresti. Atk-opettajan oppaan (Koivulahti-Ojala 2001, 72) mukaan näppäimistön kuvan sijoittaminen tietokoneluokan seinälle olisi hyvä, koska se selkeyttäisi opetusta. Tietopajassa ei varsinaisesti esitelty näppäimiä erikseen, ellei sitä kysytty. Niistä ei ollut monistetta.

Alussa, ennen oppimista ja omaa harjoittelua oppija havainnoi opettajan näyttämiä asioita ja jäljittelee tätä. Osa motoristen taitojen opettelusta on verrattavissa vasaralla lyömiseen; harjoitellaan, kunnes lyönti ei mene ohi, ja se on tarkka. (Salakari 2007, 15)

Tietopajassa huomasi hiiren käytön oppimisen vaikeuden. Kunnes hiiren pitäminen paikallaan klikkaamisen aikana onnistuu, tulee harjoitella. Muuten suoritus voi olla vaikeampaa, tehtynä väärin. Lisäksi hiiri saattaa harjoittelun alkuvaiheessa liikahtaa vahingossa, ja kohdistin osoittaa väärää paikkaa.

Hiirestä voi saada hankalan rannevamman, jos sitä käyttää paljon ja vallankin väärällä tavalla, ja olisi hyvä, jos sitä pystyisi käyttämään molemmilla käsillä; rasitus jakautuu (Toivanen 2008, 27-28).

Hiiren käyttöä voisi olla vaikea oppia itsekseen, jos ei tietäisi, miten sen kuuluisi mennä. Siksi on tärkeää, että joku osaava neuvoo. Lapsille esikuvat ja mallit ovat tärkeitä, ja aikuisillekin uuden asian opettelussa. Jos se, mistä otamme mallia, toimii negatiivisesti, ja harjoittelija omaksuu samanlaisen suoritustavan, suorittaa hänkin toimiaan negatiivisin ajatuksin. Hiiren käytön opettelu toisella kädellä on mahdollista, mutta tottumista se vaatii. Kannettavan omistajat voivat vuorotella koneen näppäimistön viereisen hiiren ja erikseen olevan hiiren välillä.

2.3 Itseopiskelu

Kunnolla tapahtuva, perusteellinen oppiminen vaatii opettamisen tai itseopiskelun. Opettaminen on tärkeää juuri siksi. Se vaikuttaa oppimisen laatuun kohottavasti ja antaa sille päämäärän. (Engeström 1994, 23)

Tietopajassa kyseessä olivat alkeet. Kokeilemalla asioita itsenäisesti on mahdollista huomata yllättäviä asioita, mutta verrattuna tilanteeseen, jossa asiasta tietävä neuvoo, oppiminen voisi kestää kauan. Pajassa opettaminen tuntui tärkeältä, koska joka kerralla välitti jotakin tietoa eteenpäin. Jos asiakkaalla oli kysymyksiä, hänen harjoitteluaan seurattiin ja häntä neuvottiin, kunnes asia selvisi.

Monia taitoja voidaan hankkia itse tekemällä yksin, mutta silloin yrityksen ja erehdyksen kautta tapahtuvan oppimisen osuus korostuu ja oppiminen vie enemmän aikaa. Kun käytännön taitoja opitaan tekemällä, ammattilaisen opastaessa, oppiminen nopeutuu. Tarvitaan kumpaakin, sekä itse tekemistä että ohjausta. (Salakari 2007, 7)

Esimerkiksi Tietopaja-kurssilla hiiren liikuttaminen ja näppäimistöllä kirjoittaminen ovat fyysisiä taitoja, joita ei voi oppia tekemään samalla tavalla kuin mitä näkee jonkun muun tekevän, koska lihakset tarvitsevat harjoitusta uuteen liikkeeseen. Kun oppilas

harjoitellessaan tekee virheen ja huomaa sen itse, hän muistaa sen, ja tuskin tekee sitä toiste.

Taitojen opetuksen (Salakari 2007, 80) mukaan on tärkeää myös antaa oppijalle lisää vastuuta. Oppimisen on tarkoitus olla tehokasta, ja tavoitteet olisi hyvä saavuttaa, jotta oppiminen olisi hyödyllistä. Oppimistuloksiin vaikuttavat rakentavasti opiskelijan aktiivisuus ja harjoittelu. Oppijan kuuluu ottaa vastuuta omasta oppimisestaan (tehostaa oppimistaan) ja oltava sen suhteen kriittinen.

Tietopajassa ei heti kerrottu koko vastausta, vaan kysyttiin johdattelevasti asiakkaalta, mitä seuraavaksi tapahtuu. Tavoite saattoi olla vain Wordilla kirjoittaminen ja sen tallennus, mutta asiakas oli tyytyväinen onnistuttuaan. Jos oppilas ei uskaltaisi yrittää itse, miten oppimista voisi tapahtua? Opiskelijan tulisi haluta oppia, jotta se tapahtuisi kunnolla. Tietopajassa jotkut asiakkaat tiesivät itse, mikä oli mennyt väärin. Oikea ratkaisu ei silti välttämättä ollut vielä selvillä.

2.4 Oppimisen osatekijöitä

Oppimisen osatekijöitä ovat yhteisöllisyys, sosiaaliset käytännöt sekä yhteisten merkitysten ja identiteetin muodostuminen. Oppimisen kannalta merkittävää on molemminpuolinen vuorovaikutus, yhteinen tavoitteellisuus sekä yhteiset toimintatavat tai toimintakulttuuri. (Salakari 2007, 52)

Joitakin asioita, kuten Word-ohjelman uuden version käytön, voi opetella yksinkin. Tällöin opittava asia on jonkin jo opitun syventämistä. Perusteet ovat jo tuttuja. Tietopajassa osa asiakkaista oli käyttänyt Internetiä kotona. He eivät tosin olleet itse perehtyneet siihen, koska joku oli koko ajan ohjannut tekemistä.

Taitoja opitaan erilaisissa virallisissa ja epävirallisissa yhteyksissä, omillaan tai jonkin yhteisön osana. Käytännön tekemistä voidaan suorittaa vasta sitten, kun ensin on haettava tietoa siitä, miten tehdään. Tiedon etsimisen tekee tarpeelliseksi halukkuus toimia, ja toiminnan yritys tai suoritus kertoo ihmiselle, mitä hän ei vielä osaa. (Salakari 2007, 7)

Tietopajassa kaikki olivat osa yhteisöä eli luokkaa. Oli kaksi opettajaa ja monta opetettavaa. Luokassa oli ryhmä yksin harjoittelevia oppilaita. Yhteisössä tapahtuvassa opetuksessa oppija huomaa, että muutkin on otettava huomioon. Jokaisella on oma vuoronsa kysyä. Jokainen oppii harjoittelemaan, vaikka muita on paikalla. Keskittyminen kehittyy. Muilta harjoittelijoilta tai heidän kysymyksistään voi myös oppia. Miten samojen Internet-asioiden

kokeilu onnistuisi kotona, kun opettaja ei olisi tarkastamassa? Se ehkä onnistuisi, mutta saattaisi kestää kauemmin.

Mitä enemmän opettelee asioita, sitä enemmän kehittyy myös kyky aloittaa oppiminen alusta, varautumatta. Jos harjoittelee aina varautuen tiettyyn asiaan, mitä tapahtuu yllätyksen tullessa? Tietopajassakin piti yleensä ensin näyttää asiakkaalle se, mistä hän oli juuri kysynyt, mutta jotkut halusivat arviointia samalla, kun itse kokeilivat ensin. Joskus harjoittelu kestää kauan, mutta siinä ajassa on varmaan oppinut jo muutakin kuin vain harjoiteltavan asian. Ainakin kärsivällisyyttä.

2.5 Motivaatio

Engeströmin (Engeström 1994, 19) mukaan oppimisen tulisi olla kiinnostavaa, jotta sen tuntisi tekemisen arvoiseksi. Jos oppiminen on aina samankaltaista, opettelija kyllästyy. Tavoitteet ovat tärkeitä, ja niiden tulee olla realistiset. On hyvä selvittää jo alussa, mitkä asiat ovat tärkeitä. Opettamistapaa tai asioita opetuksessa tulisi siis vaihdella, jotta siitä ei tule yksitoikkoista. Liian vaihdokset eivät ole nekään hyviä. Jos aina olisi paljon yllätyksiä tulossa, tunnille meno voisi jännittää. Opetuista asioista tulee tuttuja, mutta aina saman toistaminen johtaa kyllästymiseen.

Tietopajassa joka kerta oli varmasti vähän erilainen, kun valmista suunnitelmaa ei ollut. Tärkeät asiat olivat Internetin käsittelyn alkeet. Sen osallistujatkin tiesivät. Oppiminen ei ollut samankaltaista, koska opettajat ja opetettavat henkilöt vaihtuivat.

Oppimisessa tärkeitä ovat tavoitteet, suunnitelmat, odotukset, odotuksiin liittyvät epäonnistumiset sekä selitykset. Ennen aikomusta on tavoite, ja siihen liittyy odotuksia ja suunnitelmia. Tavoitteiden asettamisella saattaa olla oppimista edistävä vaikutus. Erityisen, henkilökohtaisen tavoitteen asettaminen voi johtaa nopeampaan taidon hallintaan. (Salakari 2007, 44)

Uuden asian oppimista varten voi heti kehittää aikataulun, tai ainakin tavoitteen. Tietopajakursilla sekä harjoittelijat että opettajat oppivat. Kurssilaisille tarjottiin opetusta Internetin alkeista ja opettaja oppii ihmisten opettamisesta oikeassa tilanteessa. Kun on selkeä tavoite, on helpompi aloittaa. Hiirellä klikkaamisen esimerkkinä pitää tietenkin katsoa oppilaan suoritusta alkua pitemmälle. Ensin tapahtuu tekeminen, sitten korjaaminen. Jos yrittää korjata jo ennen kuin paljon mitään on tehtykään, ei ehkä huvita toistaa, tai tekee sen varovasti ja ajattelee, että menee ehkä taas väärin. Yritteliäisyys on oppimisen kannalta hyvä.

”Kysymyksiä tekevät koulutettavat ovat kouluttajan aarre” (Selvästi hyvä kouluttaja, Laukka-Sinisalo 1997, 25). On hyvä selvittää asiat, jotta väärä oppi ei jää mieleen. Kysymällä saadaan lisää tietoa, ja se voi lisätä motivaatiota. Kysyminen myös kertoo motivaatiosta. Opettajakin voi hyötyä esitetyistä kysymyksistä; seuraavalla kerralla on mahdollista lisätä asia suunnitelmaan jo valmiiksi.

2.6 Palaute

Harjoittelijan oppimisaikanaan saama palaute opettajalta on tärkeää, jotta taidot voivat kehittyä. Palautteen antaminen suorituksen aikana parantaa suoritusta sen kestäessä, mutta ei edistä oppimista. Palaute pitäisi antaa pääosin harjoituksen jälkeen. Yleisesti ottaen palaute edistää oppimista tehokkaammin, kun se sisältää kokonaisvaltaista tietoa. (Taitojen opetus, 44)

Jos kukaan ei ole arvioimassa etenemistä, ja asia on uusi, on vaikeaa tietää, onko oppinut oikein. Entä, jos väärin tekemistä ei huomaa eikä kukaan korjaa sitä? Oppimisessa voi mennä enemmän aikaa, jos kukaan ei selvästi ilmoita, että on oppinut oikein tai väärin. Hiirellä klikkaamisen ollessa esimerkkinä tulee tietenkin katsoa oppilaan koko suoritus, ja kertoa sitten, mikä on oikein ja mikä väärin. Sekä positiivinen että negatiivinen palaute ovat tärkeitä, ja vaikuttavat opettelijan asenteeseen oppia.

3 Opettaminen

Tietopaja-kurssilla osallistuin opetukseen. Siinä, missä oppiminen on oppilaan toimintaa, opetus taas on opettajan toimintaa. Opetusprosessissa on tarkoituksena liittää oppiminen ja opetus toisiinsa. Oppilas oppii aina jonkin verran eri tavoin kuin opettaja toivoisi, joten täysin yhteen ne eivät sovi. Siksi opettaminen on mielenkiintoista. (Engeström 1994, 19.)

Jos aloitteleva harjoittelija opettelee liikkeitä itsekseen ilman minkäänlaista tarkistusta tai jos ohjeet ovat väärät, voi harjoittelija tehdä itselleen hallaa. Oppilas saattaa oppia tavalla, jota opettaja ei olisi edes tullut ajatelleeksi. Sanojen opettelu on eri asia, mutta mikä tahansa, pienikin fyysinen liike, jonka ”oppi” väärin, voi aiheuttaa kipeytymistä tai pahempaa.

Taitojen opetuksen mukaan opettaminen muodostuu 9 vaiheesta: huomion kiinnittäminen, tavoitteiden ilmoittaminen oppijalle, aiemmin opitun muistelu, ärsykemateriaalin esittäminen, oppimisen ohjauksen tarjoaminen, suorituksen esilletuominen, palautteenanto koskien suorituksen oikeellisuutta, suorituksen arviointi sekä muistamisen edistäminen. (Salakari 2007, 76.)

Tietopajassa tarjottiin ohjausta ja näytettiin hiiren käyttöä. Sen jälkeen asiakas kokeili. Samalla kerrottiin, mihin pyrittiin. Kun hiirtä klikkaa oikein ja oikeassa kohdassa, avautuu tarkoitettu linkki. Suorituksen onnistuminen näkyi heti.

3.1 Opettajan merkitys

Usein sisällön tuottaja toimii myös verkkokurssin opettajana tai ohjaajana. Suuremmilla kursseilla tarvitaan lisäksi tutoreita vastaamaan kurssin käytännön toteutuksesta. (Kiviniemi 2000, 27.)

Tietopajassa kaikki opettajat tiesivät sinne tullessaan yhtä niukasti iltapäivän opetettavista aiheista. Keneltä tahansa opettajalta saattoi kysyä vapaasti neuvoa ongelmien ilmetessä. Opettajia oli yleensä kaksi. Tutoreita ei ollut.

Opettajan rooli taitojen opetuksessa on merkittävä varsinkin alkuvaiheessa (Salakari 2007, 76). Se on tärkeä, jotta oppilas pääsisi kunnolla alkuun harjoittelussaan. Miten voi tietää, kuinka jokin liike tehdään, jollei joku näytä sitä ensin? Ohjauksen jälkeen se alkaa mennä enemmän oikein. Tietopajassa hiiri oli tuttu melkein kaikille, eli pitkälle esittelylle ei ollut tarvetta. Kannattavampaa oli aloittaa fyysinen harjoittelu heti. Oppilaan suoritusta tulisi

seurata sen verran pitkälle, että huomataan, tähtääkö harjoittelu oikeaan liikkeeseen ja tarvittaessa korjataan. Yritteliäisyys on oppimisen kannalta hyvä.

3.2 Opettajan tehtäviä

Kielenkäyttö tietotekniikkaa opetettaessa on haastavaa. Opettajan pitäisi pystyä puhumaan sekä ymmärrettävästi että täsmällisesti. Hänen tulisi pystyä opetustilanteessa varmistamaan, että opiskelijat ymmärtävät, mitä eri termeillä tarkoitetaan. (Koivulahti-Ojala 2001, 135)

Toisaalta olisi hyvä tietää, mitä mikäkin virallinen termi tarkoittaa. Alkeiskurssilla on kuitenkin osattava selittää myös arkikielellä, mitä termit tarkoittavat.

Opettaja motivoi oppijoita, saa heidät opiskelemaan innokkaasti. Hyvä luennoitsija on tietoinen siitä, mistä puhuu, ja osaa kertoa sen opiskelijoilleen kiinnostavalla tavalla. (Kalliala 2002, 124).

Jos opettaja ei ole innostunut aiheestaan, tai ei herätä siitä kertoessaan mielenkiintoa aiheeseen, oppilaiden keskittyminen saattaa keskeytyä. Oppimistakaan ei tapahdu, jos ei kuulija ole kiinnostunut aiheesta.

OpeNet- Internet-opas opettajille (Tarkoma 1997, 16)-teoksen mukaan opettajan tehtävät Internetiin liittyen ovat tiedonvälittäminen, hallintajärjestelmän rakentaminen oppilaille, jotta he pystyvät hakemaan lisää tietoa ja mieltämään ympärillä olevan maailman, kasvattaminen (esim. erilaisten elämäntaitojen opettaminen, elämän tajuaminen oikein, käytöstavat, suhtautuminen oikein, yhteiskunnallinen kelpoisuus).

Niille Tietopajan asiakkaille, jotka eivät olleet aiemmin käyttäneet Internetiä paljoakaan, oli hyvä kertoa joitakin perusasioita, jotta he voisivat itse päättää, mitä haluavat etsiä. Joko asiakas tiesi sivun valmiiksi, tai pystyi etsimään sen Googlella.

Hilkka Laukka-Sinisalo ehdottaa (Laukka-Sinisalo 1997, 25), että opettajan tulisi harkita asioiden tärkeysjärjestystä, vaikka hän haluaisi jo aloittaa seuraavan asian. Opettajan oma suunnitelma vai ”tiedon antaminen sinne, missä tiedolla on tarve”?

Tietopajassa ei ollut kiire, koska ei ollut määrättyä suunnitelmaa, jossa olisi pitänyt pysyä. Ei ollut myöskään mitään seuraavaa asiaa, mihin kiirehtiä. Ja, kun opettajan tehtävänä on opettaa, kannattaako seuraavaan tehtävään siirtyä, jos itse opettaminen ei ole vielä valmis; jos oppilaalla on asiankäsittely kesken? Opetuksessaan tulee ottaa huomioon ihmisten

erilaisuus, ja jotkut oppivat nopeammin kuin toiset. Senioriopiskelijat vaativat ehkä tarkempaa ohjausta, ja nuoremmat opiskelijat saattaisivat olla hieman kärsimättömämpiä. Silti on tärkeää, että kuuntelee ohjeita ja yrittää noudattaa niitä, tiedän omasta kokemuksestani opiskelijana.

3.3 Valmistautuminen opetukseen

Valmistautuminen ja muutoksiin varautuminen ovat tärkeitä. Aina voi oppia; jokin asia on parempi tehdä seuraavalla kerralla eri tavalla. Tavoite voi toteutua, vaikka opettaja tekisikin jotakin suunnitelmasta poikkeavaa. On hyvä olla joustava ja varautua muutoksiin. (Laukka-Sinisalo 1997, 18)

Tietopajassa ei ollut tuntisuunnitelmaa, joten kurssilla opettamiseen saattoi varautua vain henkisesti. Opetustilanteessa on tärkeää pystyä unohtamaan muu ja keskittyä neuvomiseen, eikä miettiä valmiiksi, mitä ehkä tulee tapahtumaan. Tietopajassa sattui myös virheitä, esimerkiksi neuvominen ei ollut tarpeeksi selkeää heti. Jahkailemaan ei silti pitäisi ryhtyä, sillä virheitä tapahtuu aina joskus. Jahkailuun voi kulua turhaa aikaa, jonka voisi käyttää tärkeämpäänkin tekemiseen.

On hyvä, jos opettaja osaa suunnitella opetusta yhtenäisen opetuksen teorian pohjalta. Opettaminen ei ole pelkkää improvisointia, vaan pitkäjännitteistä etenemistä kohti asetettuja tavoitteita. Opetuksen suunnittelu ei ole pelkkää tekniikkaa, vaan opetus-oppimisprosessia koskevan teorian soveltamista käytäntöön. (Engeström 1994, 157)

Tietopaja-kurssi oli sen suunnitteleamattomuuden vuoksi joka torstai erilainen. Päämääränä oli tietenkin aina pyrkiä vastaamaan kaikkiin kysymyksiin, ja opettaa kullakin kerralla sinne tulleille asiakkaille heidän kysymänsä asiat.

Esiintymistä voi suunnitella jo aiemmin, ja näin toiminnasta tulee joustavaa itse tilanteessa. Voi keksiä useampiakin mahdollisia opetuskeinoja. Suunnitelmia olisi siten enemmänkin kuin yksi. Opettaja on auktoriteettiasemassa, eikä hänen kannata selitellä mahdollisia suunnitteleamattomuudesta johtuvia esityksessä syntyviä virheitään yleisölle. (Laukka-Sinisalo 1997, 21)

Menessään neuvomaan kurssilaisia opettaja voi olla jo valmiiksi innostunut. Muuten kuin alitajunnassa ei kannata suunnitella Tietopajan kaltaisen kurssin ollessa kyseessä. Siellä tapahtui aina muutoksia. Muu suunnittelu, kuin itsensä innostaminen valmiiksi, ei toimi. Myös voi päättää mielessään, että yrittää eikä anna heti periksi.

3.4 Oppilaiden motivointi

Oppilaiden motivoinnissa ei riitä ulkoisten ärsykkeiden, viihdykkeiden, palkintojen ja rangaistusten käyttö, vaan on löydettävä ne tiedolliset ristiriidat ja ongelmat, joilla oppilaiden aito mielenkiinto opetettavaa asiaa kohtaan saadaan heräämään. Opetuksen laadun parantamiseksi on siis ratkaisevan tärkeää erottaa toisistaan opetuksen ulkoiset ja sisäiset tekijät. Tuloksellisen opetuksen suunnittelu ja toteutus perustuvat sisäisten tekijöiden hallintaan. Mutta tuloksellisessa opetuksessa ei voida myöskään jättää huomiotta ulkoisia tekijöitä. Ne ovat hyvän opetuksen välttämätön edellytys, vaikka ne eivät olekaan yhtä tärkeitä kuin sisäiset tekijät. Esimerkiksi opettajan hyvä esiintymistaito tai tehokas havaintovälineiden käyttö ovat tällaisia kehystekijöitä. Opetustahan annetaan, jotta opittaisiin. (Engeström 1994, 17)

Tietopajassa opetettavat asiat olivat jo valmiiksi tiedossa, koska kukin oppilas sai päättää sen itse. Opetettaessa voi tietenkin aina mainita, mihin muuhunkin opetettavaa asiaa tarvitsee. Oppilas, jota palkitaan, jaksaa nähdä vaivaa miettiessään palkintoa, mutta entä sen jälkeen? Sellainen oppiminen, jossa harjoittelija tähtäisi vain palkintoon, ei kehittäisi oppimistaitojakaan. Myös, jos ainoa syy nähdä vaivaa olisi saada jotakin valmiiksi, halu oppia oikeista syistä puuttuisi. Itse oppimisella tai asian kiinnostavuudella ei olisi merkitystä.

Opettajan asenne hänen opettamaansa asiaa kohtaan vaikuttaa. Opettajan ei tulisi olla välinpitämätön, mutta ei myöskään esitellä tiettyjä näkökulmia enempää kuin toisia. Hänen kuuluu esitellä näkemysten erot ja perusteella mielipiteensä, ja antaa opetettavien harkita asiaa. (Engeström 1994, 159)

Miksi opettaja opettaisi aihetta, josta ei itse ole kiinnostunut? Kuulijatkaan eivät kiinnostuisi. Omalla kiinnostuksella on suuri vaikutus siihen, miten opettaja tuo asian esiin.

3.5 Kysymysten tärkeys

On tärkeää, että opettaja jotenkin huomioi hänelle esitetyn kysymyksen tai viittauksen, vaikka se tulisi kesken opetuksen. Jos kysymykseen ei tule vastausta, kysyjää voi jäädä harmittamaan. Mitä tärkeämpää asiaa ollaan käsittelemässä, sen tärkeämpää on myös asian perille meneminen. Kysymyksethän kertovat siitä, että oppijat ovat kiinnostuneita kuuntelemaan. On hyvä, jos kaikki kuuntelisivat kysymykset, koska siitä voisi seurata enemmänkin keskustelua. (Laukka-Sinisalo1997, 24-25.)

Tietopajassakin yritettiin huomioida viittaukset, vaikka toisen asiakkaan neuvominen oli kesken. Tarkoitus oli neuvoa vuorollaan kaikkia apua tarvitsevia. Luokka ei ollut suuri, joten saattoi vain sanoa saapuvansa kohta asiakkaan luokse. Joko automaattisesti nyökkäsi tai sanoi ehtivänsä kyseisen asiakkaan luo pian. Jos kysymyksestä puhutaan kaikkien kuullen, siitä voi olla muillekin hyötyä.

Opiskelijan ja opettajan ajattelussa voi olla paljonkin eroja, ja joskus olisi hyvä kysyä, miksi oppija halusi tietää juuri siitä tietystä asiasta. Opettaja saa näin selville kysymyksen taustaa, ja onnistuu vastaamaan siihen paremmin. (Laukka-Sinisalo 1997, 25.)

Opettajan ei pitäisi ärsyntyä kysymyksistä, vaan muistaa, että opettamassa ollaan juuri niiden kysymysten takia. Ja kysymykset antavat aina lisää tietoa: hän ei tiedä tätä. Ehkä oppija ei vain osaa tiettyä asiaa. Ehkä hän on kiinnostunut tietämään lisää juuri siitä. Ehkä hän epäröi, koska luulee olevansa ainoa, joka ei tajunnut asiaa. Kun kukaan muu ei kysy, tarkoittaako se juuri sitä? Muutkin saattavat pohtia samaa, eivätkä kehdanneet heti kysyä.

Oppilaat oppivat, kun he itse tekevät ja itse ajattelevat. Kouluttaminen on ajattelemaan houkuttelemista. (Laukka-Sinisalo 1997, 27.)

Joskus neuvoja voi esittää kannustavia kysymyksiä samalla, kun harjoittelija kokeilee, ymmärtääkö oppimaansa. Voi olla aluksi vaikeaa hahmottaa esimerkiksi resurssienhallinta tai ikoni, jota klikkaamalla Internetiin pääsee. Kysymällä asiakkaalta, tietääkö tämä seuraavan painettavan näppäimen paikan tai avattavan linkin, voi johdatella opettelijaa oikeaan suuntaan, kuitenkin sanomatta vastausta heti suoraan.

3.6 Opettajan vaikutus

Opettaja vaikuttaa oppilaisiin aina myös omalla persoonallisuudellaan, tavallaan suhtautua opetettavaan asiaan ja oppilaisiin. Opettajan etiikan perusasioita ovat vaativa mutta samalla kunnioitettava suhtautuminen oppilaisiin ja rehellinen kannanotto opetettavaan sisältöön. (Engeström 1994, 157.)

Opetettavaa asiaa voi pitää vaikeana, jos useammalla menee aikaa sen ymmärtämisessä. On hyvä aina kannustaa yrittämään, kunnes pääsee tavoitteeseen, vaikka siihen menisi aikaakin. Täytyy rehellisesti ajatella oppilaan parasta. Opetuksessaakin täytyy kunnioittaa muita ihmisiä. Inhimillisyyttä vaaditaan kaikessa palvelutyössä. Kun opitaan ryhmässä, kaikkia jäseniä tulee arvostaa. Opettajan tulisi suhtautua oppilaisiinsa kuin muihin ihmisiin yleensäkin, ei yrittää kohota heidän yläpuolelleen.

Tietopajassa kaikki opiskelijat olivat seniori-ikäisiä aikuisia, joten tehtävääni siellä ei liittynyt kasvattamista. Tärkeää on se, että opetettavalle tulee hyvä mieli; hän saa onnistumisen kokemuksia. Opiskelua ja harjoittelua jaksaa, kun onnistuu välillä. Ei tietenkään koko aikaa, sillä silloin oppimisessa ei olisi haastetta eikä hyötyä.

3.7 Opettajan asiantuntemus

Opettajan on hyvä olla kriittinen opettamiensa asioiden suhteen, eikä yrittää siirtää valmista tietoa oppijoilleen. Opettajan on tärkeää kysyä itseltään, miksi jokin on miten se on, ja perustella tietonsa oppilaille. (Perustietoa opetuksesta, 157)

Opettajan pitää todella osata asiansa, mutta myös, miten kertoa siitä oppilaille. Oma kokemus aiheesta on tärkeää, jotta pystyy ymmärtämään, miten oppilas saattaa kokea asiat. Pelkkä kirjasta lukeminen ei aina riitä.

Hyvää asiantuntemusta ei korvaa mikään muu. Ulkoisten tekijöiden avulla voidaan kyllä tällöinkin saada kuulijat viihtymään, mutta ei varmistaa hyvää oppimista. Opetuksen ulkoisilla tekijöillä tarkoitetaan opetuksen aikana välittömästi näkyviä seikkoja, kuten oppilaiden näkyvää käyttäytymistä ja opetuksen muotoja, kuten luento ja ryhmätyö. (Engeström 1994, 12.)

Hienon näköisestä luennosta on ehkä hetki iloa, mutta ei se kehitä kuulijoita ilman sisältöä. Se voi jopa antaa väärän kuvan opittavasta aiheesta ja kääntää huomion muualle.

Opetuksen laatu riippuu ratkaisevasti siitä, miten onnistutaan kertomaan oleellinen. Kun opettaja on paneutunut opettamaansa asiaan, osaa hän esittää ne alkuperästään johdettuina ja löytää niille sovelluksia. Silloin tieto ei tule siirretyksi vain valmiina pakettina. (Engeström 1994, 157.)

Minulla ei ollut aiempaa kokemusta opettamisesta mennessäni Tietopaja-kurssille, enkä ole sitä opiskellut. Internetiä sen sijaan olen käyttänyt useita vuosia, ja perehtynyt siihen vapaaajalla sekä koulussa kursseilla. Ne asiat, joita aloittelijat yleensä halusivat käydä läpi, olivat minulle tuttuja.

3.8 Hyvän opettajan ominaisuuksia

Hyvän opettajan ominaisuuksiin kuuluvat äänenkäyttö ja eleet, oppilaiden mielipiteiden julkittuomisen rohkaiseminen, heidän kuuntelemisensa sekä ryhmätilanteiden luominen (Engeström 1994, 157).

Tietopajassa opetettaessa ei esiinnytä ryhmälle, vaan yhdelle asiakkaalle kerrallaan, mutta silti on hyvä olla selkeä ja kannustava. Se, että haluaa olla työssä tekemisissä ihmisten kanssa, on tärkeää. Jos oppilaita ei rohkaise, ja he tuntevat olonsa epävarmoiksi uutta asiaa opiskellessaan, eivät he välttämättä aina uskalla kysyä.

Selvästi hyvä kouluttaja -teos (Laukka-Sinisalo 1997, 20-21) neuvoo opettajaa olemaan oma itsensä ja keskittymään olennaiseen. Liika miettiminen siitä, vaikuttaako ammattimaiselta vai ei, haittaa tärkeisiin asioihin keskittymistä. Mitä enemmän opettaa, sitä enemmän saa kokemusta.

Tietopajassa tuli välillä esille jotakin uutta, ja opettajat saattoivat keskustella jo siellä toisen opettajan kanssa tai etsiä asioista lisätietoa saman tien Internetistä. Innostuminen ja neuvomaan asennoituminen auttavat. Huomio kohdistuu väärin asioihin, jos miettii liikaa omaa olemusta.

Opettaja vastaa opetettavan asian jäsentämisestä ja opiskelun johdonmukaisesta etenemisestä. Opettajan tulisi pystyä opettamaan niin, että opiskelijoiden opiskelutaidot kasvavat. Opettaja tuntee jo opetettavat asiat oman oppimiskokemuksensa perusteella, ja tietää, mitä oppiminen yleensä vaatii. (Engeström 1994, 62).

Hyvä opettaja osaa ottaa huomioon erilaisia oppilaita ja keksii eri tapoja neuvoa. Hyvä opettaja on kärsivällinen ja neuvoo kysyttäessä. Kaikki oppijat eivät välttämättä heti uskalla kysyä neuvoa, joten tarkkuus huomata ihmisten tarpeita on hyväksi. Ihminen, joka kokee opettamisen tärkeäksi, on myös innostunut aiheestaan. Hyvän opettajan mukana tulee hyvä ilmapiiri, jossa opiskelu ei aiheuta stressiä.

Hyvää verkko-opetusta etsimässä (Nevgi & Tirri Turku 2003, 165) kuvaa tehokasta opettajaa ”empaattiseksi, systemaattiseksi ja stimuloivaksi.”

Jos ei osaa ottaa huomioon toisia, tuskin edes haluaisi opettajaksi. Opettajalla tulee olla kykyä keksiä eri tapoja opettaa asiat oppilaille, miettiä opetettavien asioiden järjestystä, jos kurssilla on suunnitelma ja mukautua erilaisiin oppijoihin.

4 Seniorien Internet-opetus

Tietokoneiden kehityksestä voivat hyötyä myös vanhemmat ihmiset. Koneiden käytön opettelu saattaa kuitenkin tuntua hankalalta, koska kehitystä tapahtuu nopeasti ja tekniikkaa muutetaan. (Törmä, Nieminen & Hietikko 2001, 7.)

Yhteydenpito, kaupassakäynti ja ajanvaraus helpottuivat huomattavasti, kun ne siirrettiin Internetiin. Jotta palveluita pääsisi käyttämään, tulisi ensin opetella Internetin perusteet.

Tietokonetta on hyvä osata käyttää, koska siitä voi hyötyä ja sillä voi huvittaa itseään vapaa-aikanakin. On vaikea oppia uutta asiaa, jos kukaan ei opeta. Kirjoista löytyy paljon hyviä neuvoja, mutta vielä parempi on, jos voi esittää kysymyksiä samalla, kun harjoittelee? Kirjoista lukeminen ilman varsinaista harjoittelua ei välttämättä edes auta.

Entisen kansanedustajan Mirja Rynäsen mukaan kaikilla pitäisi olla pääsy julkisiin palveluihin Internetin kautta. Kaikille tulisi tarjota tietoa niiden käytöstä.
(Informaatiolukutaito, kirjastot ja poliitikot 2003)

Tarvitaan erikseen opetusta senioreille ja nuoremmille, koska eri-ikäiset oppivat eri tavalla. Internetistä löytyy paljon hyödyllistä tietoa ja sillä voi helpottaa elämää. On kuitenkin hyvä varoa, ettei sen käytöstä tule riippuvaiseksi. Liiallisesta koneenkäytöstä voi olla haittaa ranteelle, silmille, selälle ja ylipäänsä ihmisen sosiaalisuudelle.

4.1 Ikääntyneet Internetin käyttäjinä

Senioritkin löytävät mielenkiintoisia yhteydenpitotapoja Internetistä, ja voivat esimerkiksi vierailta ulkomailla etsimällä tietoa ja kuvia (Sonkin, Petäkoski-Hult, Rönkä & Södergård 1999, 33).

Puhelut Skype:n kautta eivät maksa mitään, ja vastaanottajan voi nähdä. Tavalliseen matkapuhelimeen verrattaessa löytyy etuja. Tietokoneella voi tehdä yleisesti tärkeiden asioiden lisäksi myös itselle tärkeitä asioita. Miten tärkeäksi kukakin itse kokee Internetin, sen mukaanhan sitä pyrkii käyttämään. Valokuvat voivat olla tärkeitä muistoja ja niiden järjestely voi olla mukavaa.

Myös iäkkäiden on mahdollista oppia tietokoneen käyttöä. Tutkittaessa oli havaittu, että lähes 50 % yli 75-vuotiaista onnistui käyttämään Internetiä itsekseen parin tunnin harjoittelun jälkeen. Teknisissä laitteissa ei ole tarpeeksi otettu huomioon vanhempia käyttäjiä, ja siinä olisikin parantamisen varaa. (Törmä, Nieminen & Hietikko 2001, 19.)

Tekstit voivat olla hyvinkin pienellä koolla kirjoitettuja. Värikkäät sivut voivat olla epäselviä, ja linkit saattavat erottua sivusta huonosti. Kieli voi olla vaikeasti ymmärrettävää.

4.2 Oppijoiden erot

Opettajan tulisi ottaa huomioon vanhempien ja nuorempien opiskelijoiden erot. Seniorit vaativat enemmän huomiota sekä kunnioitusta ja heidän kanssaan työskentelyssä kärsivällisyys on tärkeää. Olisi hyvä, jos opettaja pystyisi päättämään kysyttäviä asioita itse, koska ainakin osa senioreista ehkä arastelee kysyä itse. Heitä pitäisi rohkaista sillä ajatuksella, että vanhanakin on mahdollista oppia uusia asioita. Ohjeet uuden teknologian ollessa kyseessä olisi hyvä toistaa usein, hitaasti ja selkeästi. Ensin tulisi näyttää suoritus, ja sen jälkeen opastaa oppijoita tekemään se itse. (How to Teach Senior Citizens to Use a Computer)

Jo työssään koneita käyttäneillä on huomattava etu verrattuna vanhemmalla iällä koneen käyttöä harjoitteleviin. Suuri osa ikääntyneistä kuuluu kuitenkin ”tietokonesukupolveen”, ja tietokoneenkäyttö heidän keskuudessaan on lisääntymässä. (Törmä, Nieminen & Hietikko 2001, 18-19)

Tietopajan ajankohta oli iltapäivällä, ja työssäkäyvien olisi ollut vaikea edes ehtiä paikalle. Kohteena olivat kuitenkin juuri eläkeläiset aloittelijat.

Ikääntyvien suoritusnopeus hidastuu, ja aistien tarkkuus laskee, joten selkeiden, näkyvien ja kuuluvien aineistojen sekä materiaalien käyttö on tärkeää (Atk-opettajan opas, 153).

Materiaalien tulisi olla suurella fontilla painettuja ja kuvitettuja, jotta niistä olisi hyötyä ikääntyneelle käyttäjälle. Tietopajan tehtäväpaperit olivat selkeitä ja kuvattomia. Hakukoneiden käytön harjoittelumonistetta kysyttiin eniten.

Mahdolliset virheet huolestuttavat seniorioppilaita, mutta tämä motivoi heitä panostamaan oppimiseen kuluvaan aikaan. Pitkäjännitteisyys, päättäväisyys, muistiinpanojen kirjoittaminen ja kysyminen ovat myös ominaisia vanhemmille opiskelijoille. (Computer Training for Older Adults)

Opetustilanteessa käy monesti niin, että kysymyksen ja sitä seuranneen kokeilemisen jälkeen oppija kysyy vielä oppimisensa varmistaakseen, että suorittaako hän oikein. Tietopajassa monet tekivät muistiinpanoja. Sähköpostitunnukset ja ohjeita sen käytöstä oli tärkeää kirjoittaa muistiin, jotta asiakas pystyisi harjoittelemaan myös omatoimisesti, ja asiat jäisivät paremmin mieleen.

4.3 Ikääntyvät opettajina

Amerikassa on vapaaehtoisesti opettamassa toimineita senioreita, jotka ovat sitä mieltä, että seniorien opettaminen sujuu parhaiten saman ikäisiltä (Senior Computer Learning Center). Tietopajassa toimivat opettajina kirjaston työntekijät, joista osa oli nuorempia. Opettaminen olisi varmasti ollut erilaista, jos myös opettajat olisivat olleen vanhempia. Ainakin opetus- ja oppimistahti olisivat olleet lähempänä toisiaan.

Senioriopettajat auttavat kursseillaan esimerkiksi terminologian ymmärtämisessä, koneen avaamisessa ja sulkemisessa, näppäimistön ja hiiren käytössä, kirjoittamisessa, Internetin alkeissa, levykkeen käytössä, kopioimisessa ja tallennuksessa (Senior Computer Learning Center). Tietopajassa käsiteltiin samoja aiheita.

Seniorien opetus vaati kärsivällisyyttä (Senior Friendly Libraries) ja tietopajassakin se oli tärkeää, koska se helpottaa rauhallista seniorien opettamista. Kärsimätön ei varmaankaan edes viihtyisi kyseisessä oppimisympäristössä; ei opettamassa eikä oppilaina. Opetettavista asioita neuvottiin perusteellisesti ja niitä harjoiteltiin tarkasti.

4.4 Eritasoisia oppilaita

Ohje (Computer Training for Older Adults) kannustaa selvittämään kurssille tulevien tason heti alussa. Kysymyksillä, kuten onko asiakkaalla omaa konetta, koneen käyttötarkoituksia, mahdollisia tavoitteita ja oman koneen puuttuessa kirjastonkoneilla harjoittelulla, saa hyvän kuvan oppijan taidoista.

Tietopajassa taitotasoa ei tiedusteltu, mutta se selvisi asiakkaan kysymyksistä. Yleensä asiakkaat, joilla oli oma kone, olivat jo hieman pitemmällä ja työskentelivät tietokoneella enemmän itsekseen. Joskus taas neuvottavat eivät tienneet, mitä kysyä tai mistä lähteä liikkeelle. Välillä useammalla asiakkaalla oli kysymyksiä samaan aikaan, mutta muuten oli

aika rauhallista. Kukin keskittyi omaan harjoitteluunsa. Luokka oli aika pieni, eikä siellä tarvinnut korottaa ääntään.

Pienet ryhmät sekä taitojen harjoittamiseen kannustaminen ovat paras ratkaisu

(Senior Friendly Libraries). Ryhmä-, harjoitus- ja projektityöt auttavat kehittämään ongelmanratkaisutaitoja, sosiaalisia taitoja ja tiedonhankintataitoja (Atk-opettajan opas, 91).

Tietopajassa ei ollut ryhmiä, eikä olisi ollut mahdollista niitä järjestääkään. Pöytäkoneet olivat jo paikoillaan, ja niiden siirtäminen olisi ollut hankalaa. Asiakkaat vaihtelivat, vaikka osa olikin samoja. Ryhmät eivät olisi pysyneet samoina. Lisäksi asiakkaat olivat paikalla eri aikoihin, oman aikataulunsa mukaan.

Hiirellä klikkaaminen oli todella vaikeaa joillekin. Kuten Computer Training for Older Adults-dokumentissa (Computer Training for Older Adults) kirjoitetaan, vanhemmilla oppilailta voi olla fyysisiä haittoja.

Ilman hiirenkäytön hallintaa ei voi oikein käyttää konettakaan, eli se on tärkeää. Asiakkaan käsi saattoi alussa tärähtää hiirtä liikuttaessa, ja klikkaus kohdistui eri kohtaan.

Dokumentissa (Computer Training for Older Adults) ehdotetaan, että yksi oppitunti käytettäisiin hiiren käytön opetteluun. Tietopajassa ei ollut erikseen oppitunteja tietyille aiheille, mutta hiiren käyttöä neuvoimme usein.

Oppilaat tulisi sijoittaa luokkaan taitojensa mukaan, eli ei vierekkäin aloittelijaa ja jo kauan opiskellutta (Computer Training for Older Adults).

Pajaan ei tullut montakaan kokeneempaa käyttäjää, joten järjestely ei olisi toiminut. Jos olisi tullut, hän tuskin olisi ilahtunut opettajan käynneistä viereisellä koneella jatkuvasti.

4.5 Alkuun pääseminen

Termien, kuten ikonit, klikkaus ja vieritys, merkitys voi olla senioriopiskelijoille hankalaa ymmärtää, sillä he yhdistävät ne helposti jo ennestään tuntemaansa sanaan (Computer Training for Older Adults).

Oli helpompi saada neuvottava ymmärtämään, kun ei käyttänyt erikoissanastoa, vaan pyrki selityksen yksinkertaisuuteen. Näin säästyä aikaa. Toisaalta erikoissanastokin on hyvä oppia.

Opettaminen on hyvä aloittaa aivan alusta, ja näyttää hiiren ja näppäimistön toimintaa. Pasiassin pelaamisesta voisi olla tässä hyötyä, tai Wordilla kirjoittamisesta. (How to Teach Senior Citizens to Use a Computer)

Internetiin pääseminen oli Pajassakin välillä ongelmana, joten se tulisi ottaa esille alussa. Hakukoneet olisi hyvä käydä läpi. Moni oli kuullut Makupaloista tai Google:sta jo valmiiksi, hakukoneen merkityskin oli usein jo tiedossa. Niiden käyttäminen sen sijaan oli uutta.

4.6 Viihtyvyyys

Erään tietokoneopetuskurssin asiakkaat olivat kirjoittaneet mielipiteitään kurssista (Seniors teaching seniors). He olivat yllättyneitä tuntien mukavuudesta ja oppimisen hauskuudesta. Joitakin hermostutti mennä kurssille yksin, ja he olivat pyytäneet muutamia tuttujaan osallistumaan myös. Opettajat olivat hyviä, mutta heillä oli harmittavasti aikataulut, joita seurata. Kurssin senioriopettajat ovat itse aiemmin olleet kurseilla, ja päättäneet järjestää senioreille tietokoneopetusta heidän omaan tahtiinsa ystävällisessä, sosiaalisessa ympäristössä ilman kokeita; stressiä.

Joskus Tietopajaan tuli asiakkaiksi ennestään toisensa tuntevat seniorit. He saattoivat neuvoa toinen toisiaan, eikä opettajan läsnäoloa tarvittu. Kurssilla ei yleensä arvosteltu suorituksia, vaan keskityttiin neuvomiseen. Jos oppilas halusi tietää, onnistuuko hän jonkin asian tekemisessä vai ei, silloin arvioitiin. Oppimisesta voi tehdä hauskeempaa keksimällä tilanteisiin sopivia esimerkkejä.

Kun mukana on tuttuja ja turvallisia ihmisiä ja vertaiskouluttajia niin oppiminen kerhoissa muodostuu lämminhenkiseksi ja turhat pelot poistaviksi (Atk-taitoja ikäihmisille -hanke). Hyvä asia Tietopajassa oli se, että osa asiakkaista oli samoja. Luokka ei ole suuri, 10 konetta sekä opettajan kone, eli sinne mahtui vähän vain kerrallaan. Lisäksi kirjastossa käyneille ohjaajat olivat tuttuja.

Computer Training for Adults neuvoo suosimaan opetuksessa toistoja sekä hidasta tahtia. Selvisi, että vanhemmat ihmiset tarvitsivat enemmän toistoa ja hitaamman tahdin oppimiselleen kuin mitä nuoret, jotta uusista taidoista tulisi viimein automaattisia.

Tietopajassa oli harvoin kiire. Yleensä neuvoja kaipaavat odottivat kärsivällisesti vuoroaan, jos sattui niin, että useammalla oli kysyttävää samaan aikaan. Näin oli usein mahdollista viettää enemmän aikaa saman asiakkaan koneen luona neuvomassa.

Seniorien nuoremmista oppilaista eroavia oppimistapoja tulisi ymmärtää (How to Teach Senior Citizens to Use a Computer).

Opettajan tulisi valmiiksi miettiä, mitä he saattaisivat kysyä, koska moni seniorioppilas saattaa olla liian hermostumaan kysymään itse. Tietopajassa joillakin asiakkailta ei näyttänyt olevan kysyttävää aluksi, mutta jos opastaja tiedusteli mahdollisia vaikeita asioita, kysymyksiä löytyikin.

4.7 Internet apuna opetuksessa

On kuusi hyvää syytä käyttää Internetiä työvälineenä opetussektorilla ja ensimmäinen on se, että hypermedia (HTML) sopii erinomaisesti opetusmateriaalin esitys- ja tuotantomuodoksi. Toiseksi, Internetin linkkijärjestelmä tekee mahdolliseksi liikkua kaikkialla maapallolla ja tavoittaa paras saatavilla oleva materiaali opetuksen ja opiskelun pohjaksi. Kolmantena mainitaan Internetin ajantasaisuus. Neljänneksi tulevat rahallinen julkaisu- ja koulukohtainen käyttökynnys. Viidentenä on sopivuus oppilaiden itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmätyöhön. Kuudentena kohtana mainitaan, että Internet on samanlaisena käytössä myös yliopistoissa ja työelämässä. (Tarkoma 1997, 63)

4.8 Opetustilanteen päättäminen

Seniorien opettamisesta on myös kirjoitettu (How to Teach Senior Citizens to Use a Computer), että opetustilanne tulisi saattaa päätökseen kertomalla senioreille, että heidän tulisi harjoitella tietokoneenkäyttöä muutaman kerran viikossa, jotta he voisivat kerrata oppimaansa ja kasvattaa osaamistaan. Opettajan olisi hyvä tehdä lista yleisimmistä tietokoneen toiminnoista, menuista, käskyistä ja painikkeista ja myös selityksen, miten niitä käytetään. Opetettavat voisivat harjoitella koneen käyttöä muulloinkin kuin kurssiaikaan.

Tietopajassa asiakkaille tehtiin joskus listoja uusista asioista, esimerkiksi resurssienhallinnan löytämisestä, tai sähköpostitilin käytöstä. Kurssilla ei ollut tarvetta kehottaa senioreita harjoittelemaan, koska he usein tekivät niin omatoimisesti.

Nykyaikana on puhelinsoiton lisäksi myös sähköposti. Viestien lähettämisestä on tullut helppoa ja vaivatonta, ja ne ovat yleistyneet. Internetissä on myös mahdollista hoitaa ostoksia, eikä ole tarvetta matkustaa mihinkään katsomaan uusien tuotteiden tarjontaa,

koska Internetissä mainostetaan kaikkea. Ehkä Internet ja tietokoneet ovat vähentäneet ihmisten välistä kanssakäymistä, ainakin oikeassa elämässä.

5 Welhon nettiapu-koulutus

Welhon nettiapukoulutuksessa käsitellään Internetin alkeita. Koulutuksessa edettiin valmiin materiaalin mukaan. Koulutusmateriaali oli mahdollista ladata omalle koneelle. Asiakkaalla oli hyvä olla kyky käyttää tietokonetta, koska opetus tapahtui koneella, mutta Internetin tunteminen ei ollut välttämätöntä. Koulutus kesti neljä tuntia, ja siinä oli kahvitauko. Koulutuksia pidettiin Itäkeskuksen, Sellon sekä Myyrmäen kirjastoissa 4.3. - 22.4. (Welho-koulutusta)

Koulutuksia tuettiin nettiapu.fi-verkkopalvelulla. Oli myös mahdollista kysyä avustajaa käymään omaa konetta katsomassa. Kyseisissä mahdollisissa Internet-ongelmissa auttoivat Lions Club ry:n jäsenet. (Taustaa tutkimuksesta) Koulutus tapahtui päivällä, ja sen kohderyhmä olivat eläkeläiset. Joka kerralla oli paikalla myös seniori-ikäinen opastaja Enter ry:stä.

Koulutuksessa käsiteltiin Internetin ja sähköpostin tietoturvaa, tiedonhakua selaimella, matkan varaamista ja ostamista, nettiv:tä, sähköpostia ja Skypen käyttöä. (Welhon Internet-kurssien koulutusmateriaali)

5.1 Kyselylomake

Päämäärä oli selvittää koulutukseen osallistuneiden (seniorien) taustatietoja ja saada heidän arviointinsa koulutuksesta.

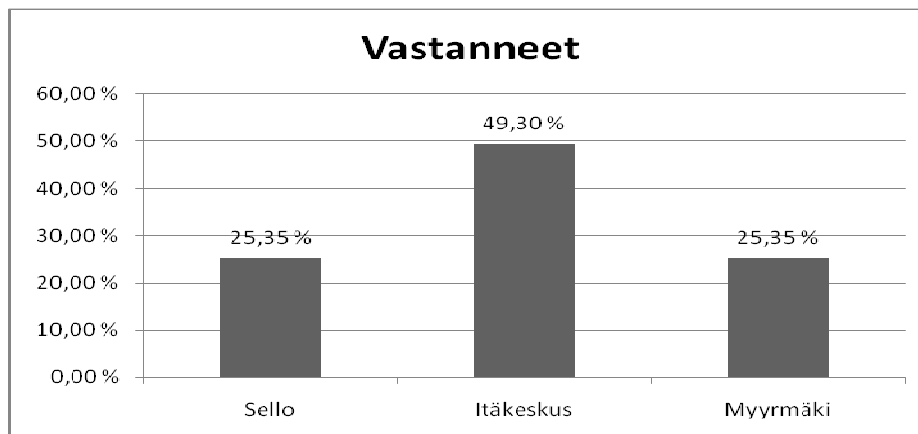
Kyselylomake muotoiltiin kirjaston ehdotusten perusteella. Siihen kuului monivalintakysymyksiä sekä vapaita rivejä omille mielipiteille.

Lomake hyväksytettiin kirjastolla. Yhteensä 150 lomaketta jaettiin kolmeen kirjastoon, ja koulutusten yhteydessä kaikille osallistuneille. Vastaukset koottiin ja analysoitiin graafisesti Excelin avulla.

5.2 Asiakkaiden lukumäärät

Kyselyyn vastanneita asiakkaita oli yhteensä 71 (47,33 %). Kyselyjä jaettiin kirjastoissa 150. Tulossa oli 15 eri tilaisuutta ja jokaista kohden noin 10 osallistujaa. Kuviosta 2 nähdään, että vastauksia Sellon kirjastosta tuli 18 (25,35 %), Itäkeskuksen 35 (49,30 %) ja Myyrmäen 18

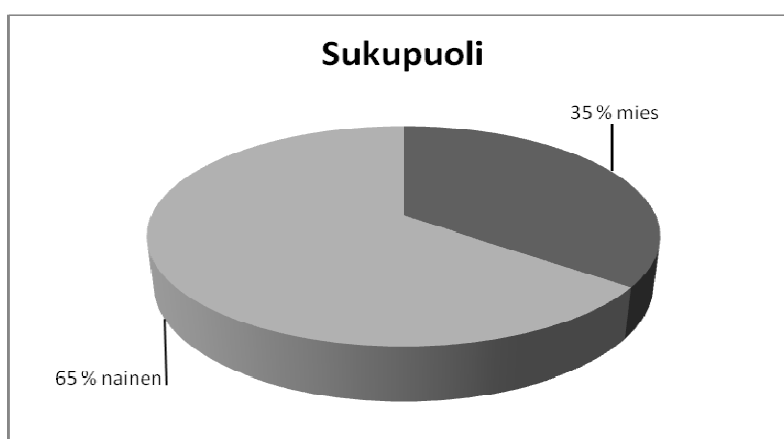
(25,35 %). Tuloksissa on hyvä ottaa huomioon se, ettei neljä kertonut ikäänsä eivätkä kaikki vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Joissakin kohtaa sama asiakas oli valinnut useamman vaihtoehdon. Nämä virheet on otettu huomioon grafiikassa.

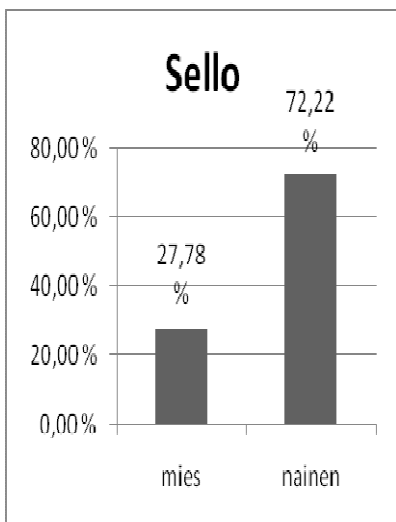
Kuvio 2. Vastanneet kirjastoittain.

5.3 Sukupuoli

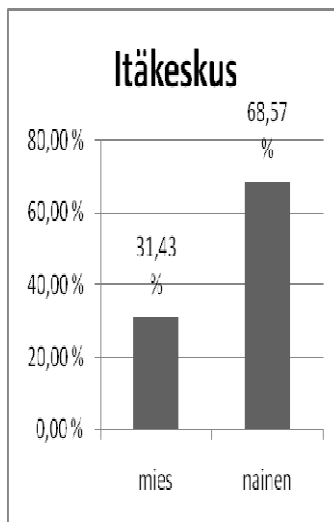
Kaikki vastasivat tähän kohtaan. Naisia oli 65 % ja miehiä 35 % vastaajista (kuvio 3). Sellon kirjastossa (kuvio 4) oli naisia 13 ja miehiä 5. Itäkeskuksen kirjastossa (kuvio 5) miehiä oli 11 ja naisia 24. Myyrmäen kirjaston tulokset (kuvio 6) kertoivat miehiä olleen saman verran kuin naisia.

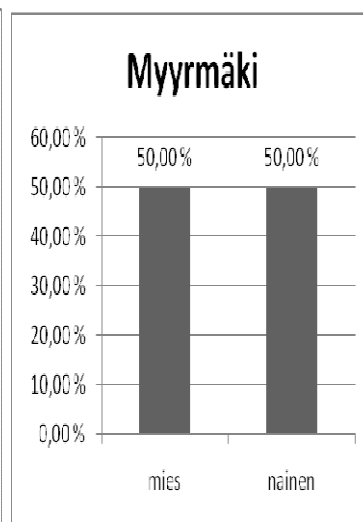
Kuvio 3. Kaikki vastanneet sukupuolen mukaan jaettuna.

Kuvio 4. Sellon kirjaston vastanneet.

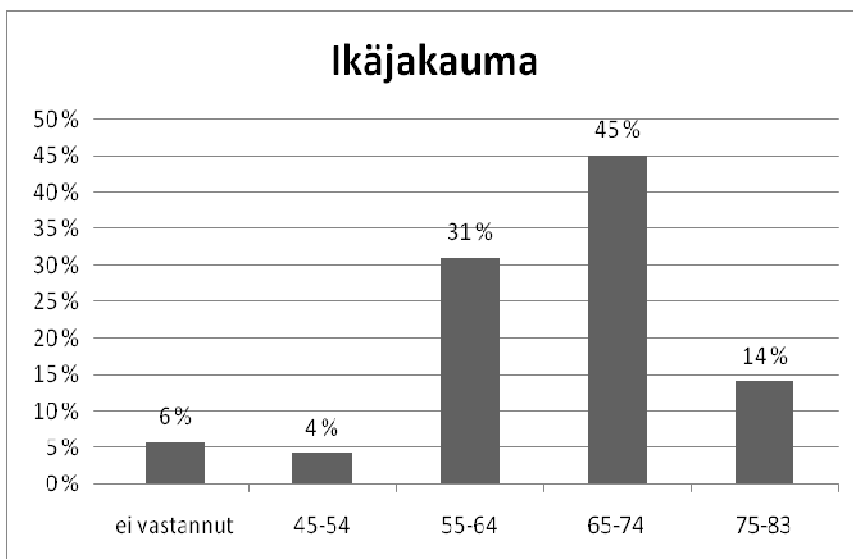
Kuvio 5. Itäkeskuksen kirjaston vastanneet.

Kuvio 6. Myyrmäen kirjaston vastanneet.

5.4 Ikä

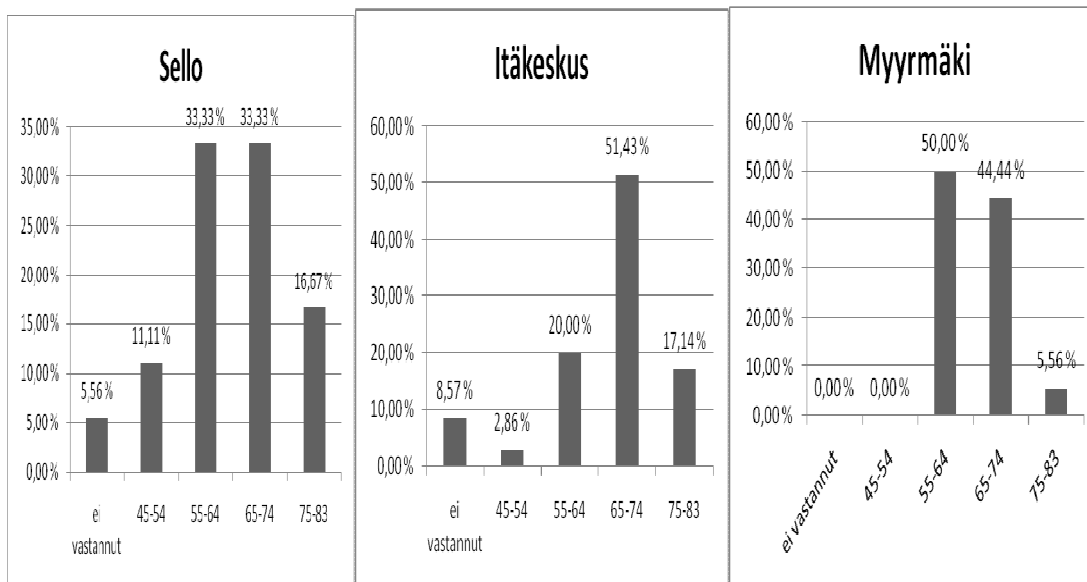
Asiakkaista neljä ei ollut vastannut kohtaan ollenkaan, ja kolme heistä oli naisia. Kaikista vastanneista eniten oli 65-74-vuotiaita (kuvio 7). Nuorin oli Sellon kirjastossa koulutuksessa käynyt 47-vuotias nainen. Vanhin vastannut oli 84-vuotias nainen Itäkeskuksen kirjastosta. Miesten ikien keskiarvo oli 69,77, naisten 65,42.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneet iän mukaan ryhmiteltyinä.

Sellon asiakkaista 33,33 % oli 55-64-vuotiaita (kuvio 8). Saman verran oli 65-74-vuotiaita vastaajia. Itäkeskuksen vastaajista 51,43 % 65-74-vuotiaita (kuvio 9). Myyrmäen kirjaston

(kuvio 10) tulokset kertoivat, että kaikki osallistujat olivat yli 55-vuotiaita. Kaikkien ikien keskiarvo siellä oli 65,39. Selossa vastaava luku oli 68,99 ja Itäkeskuksessa 68,41.

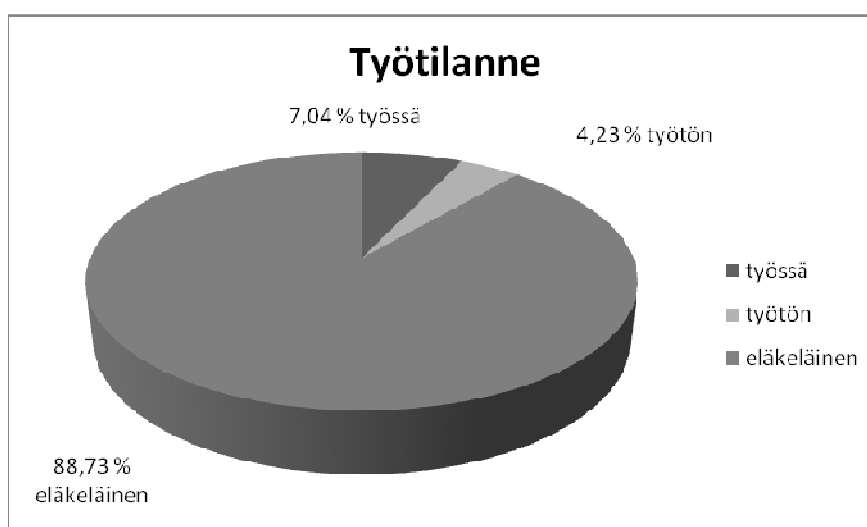
Kuvio 8. Sellon ikäjakauma.

Kuvio 9. Itäkeskuksen ikäjakauma.

Kuvio 10. Myyrmäen vastaajien iät.

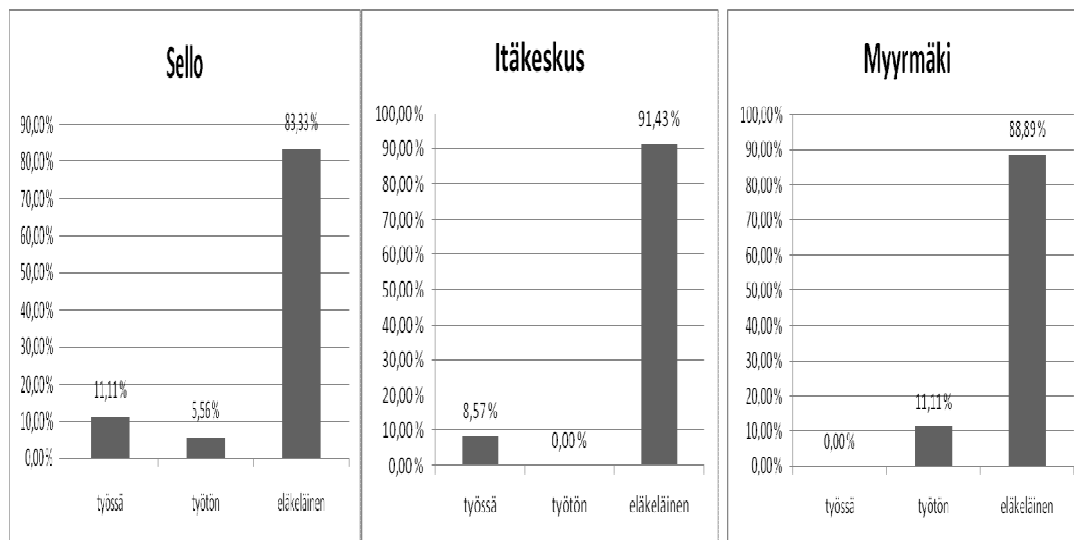
5.5 Työtilanne

Kaikki olivat vastanneet kysymykseen työstä. Vastaaajista 88,73 % oli eläkeläisiä (kuvio 11). Työssäkäyviksi ilmoittautui viisi henkilöä ja työttömiksi kolme.

Kuvio 11. Kaikkien kyselyyn vastanneiden työtilanne.

Sellon asiakkaista eläkeläisiä oli 83,33 % (kuvio 12), Itäkeskuksen asiakkaista 91,43 % (kuvio 13) ja Myyrmäen 88,89 % (kuvio 14).

Kuvio 12. Sellon vastaajien työtilanne.

Kuvio 13. Itäkeskuksen vastaajien työtilanne.

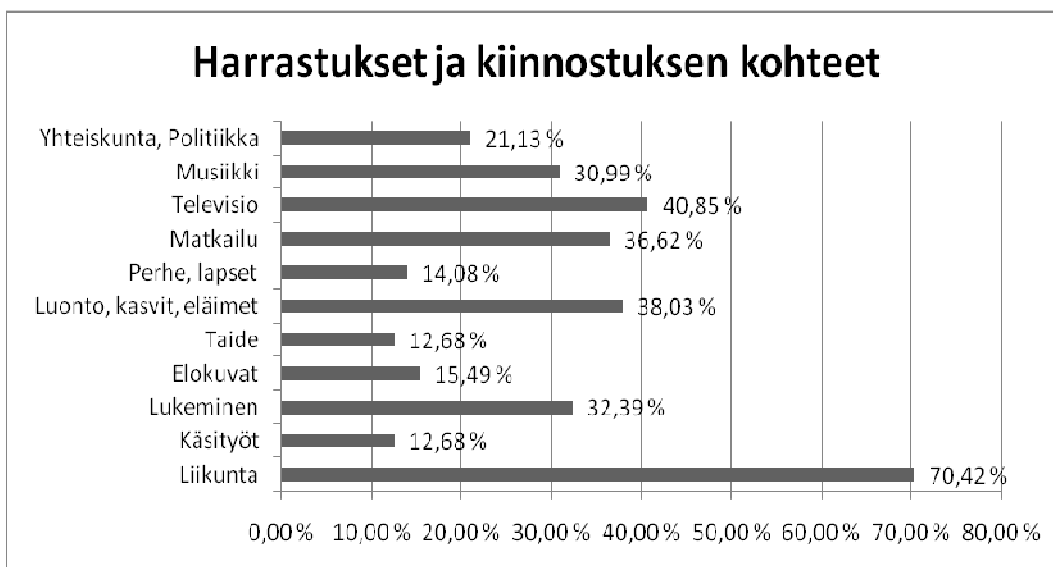
Kuvio 14. Myyrmäen vastaajien työtilanne.

Vapaaseen kysymykseen ammatista oli tullut seuraavia vastauksia: maanmittari, ekonomi, teknikko, työnjohtaja, entinen kirjanpitoapäällikkö, konttoristi, entinen nuorisonohjaaja, kaksi lehtoria, toimihenkilö, lastenhoitaja ja toimistos sihteeri.

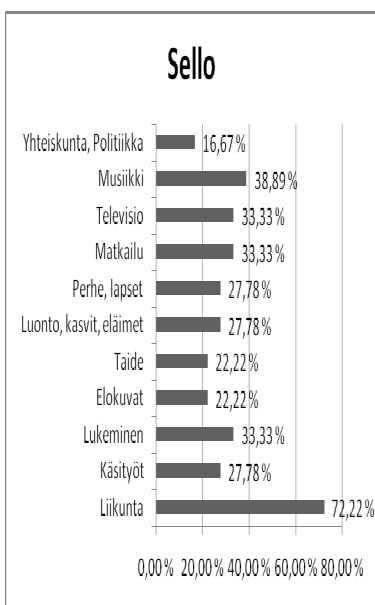
5.6 Harrastukset ja kiinnostuksen kohteet

Kaikki vastasivat kysymykseen. Suosituin harrastus tai kiinnostuksen kohde oli liikunta (kuvio 15). Sen oli merkinnyt 50 henkilöä (70,42 %). Lisäksi luonto, kasvit ja eläimet, televisio, matkailu, lukeminen ja musiikki olivat monen mielenkiinnon kohteina.

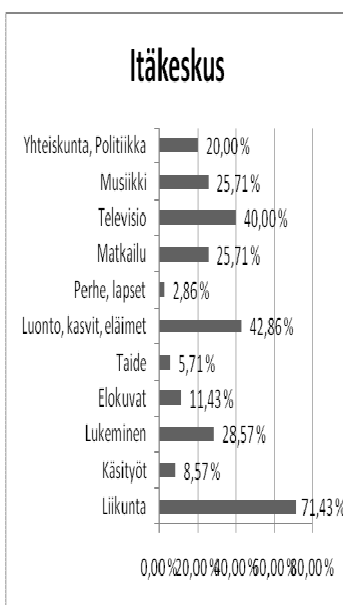
Sellon kirjastossa (kuvio 16) suosituimpia olivat liikunta, musiikki ja lukeminen, Itäkeskuksen kirjastossa (kuvio 17) liikunta, luonto sekä televisio, ja Myyrmäen kirjastossa (kuvio 18) liikunta, televisio ja matkailu.

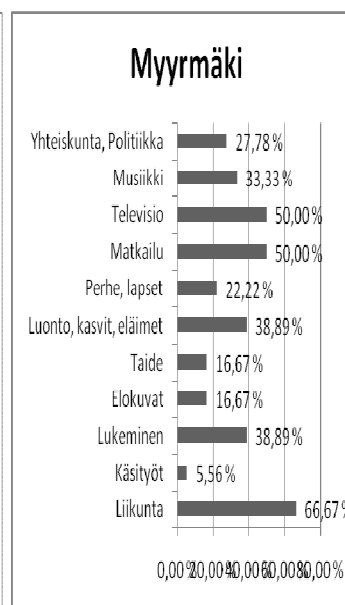
Kuvio 15. Vastaajien harrastuneisuus ja kiinnostukset.

Kuvio 16. Sellon vastaajien harrastukset.

Kuvio 17. Itäkeskuksen vastaajien harrastukset.

Kuvio 18. Myyrmäen vastaajien harrastukset.

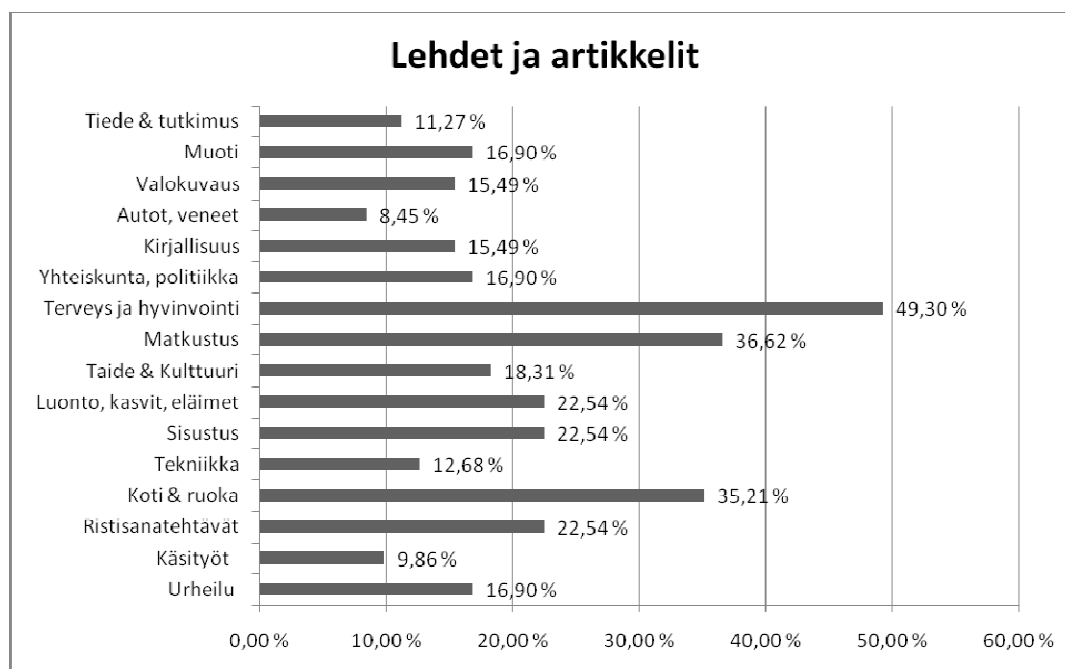
Vapaasti täytettävään kohtaan oli vastattu: Internet (kahdessa lomakkeessa), pyöräily, teatteri, valokuvaus (kahdessa), veneily, tanssi, ristisanat, viljelypalsta, ihmissuhdepsykologia, kaikkea, kalastus ja mökkeily.

5.7 Lehdet ja artikkelit

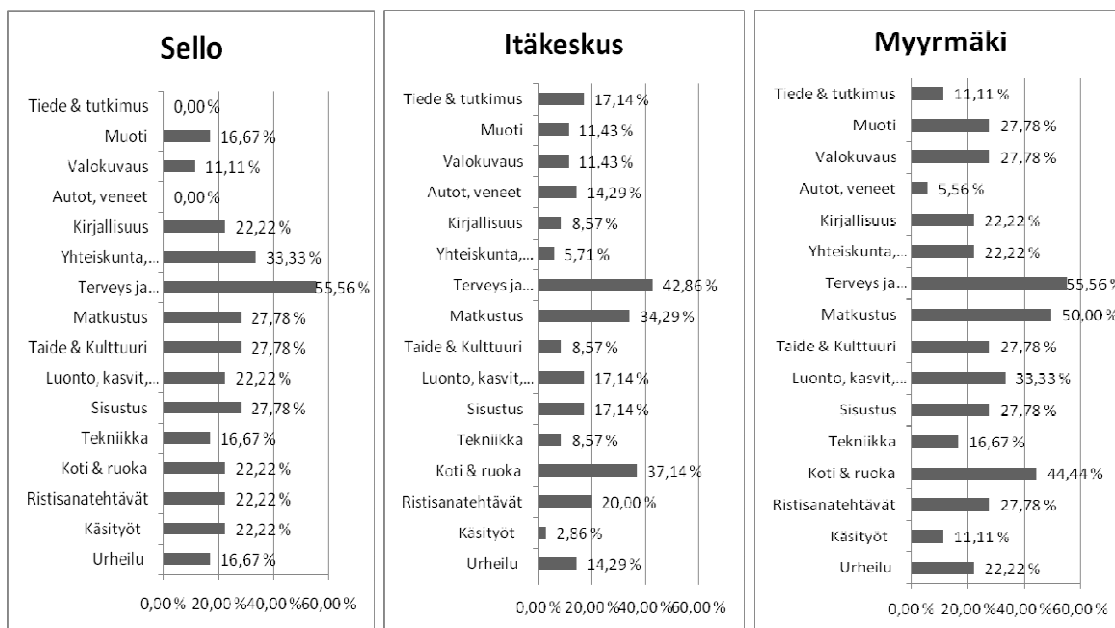
Kysyttäessä asiakkaiden kiinnostusta lehtiin ja lehtiartikkeleihin selvisi, että terveys ja hyvinvointi, koti ja ruoka sekä matkustus olivat kolme suosituinta (kuvio 19). Muodista kiinnostuneita eläkeläisiä oli 12.

Sellon kirjastossa (kuvio 20) suosituimmat olivat terveys ja hyvinvointi sekä yhteiskunta ja politiikka. Itäkeskuksen kirjastossa (kuvio 21) taas terveys ja hyvinvointi, koti ja ruoka sekä matkustus olivat luetuimpia. Myyrmäen kirjaston tulokset (kuvio 22) kertoivat, että terveys, matkustus, ruoka sekä luonto olivat suosituimmat.

Vapaille riveille oli lisätty hengelliset ja terapeuttiset lehdet, Helsingin Sanomat sekä tähdet ja avaruus.

Kuvio 19. Lehtien ja artikkeleiden kiinnostavuus.

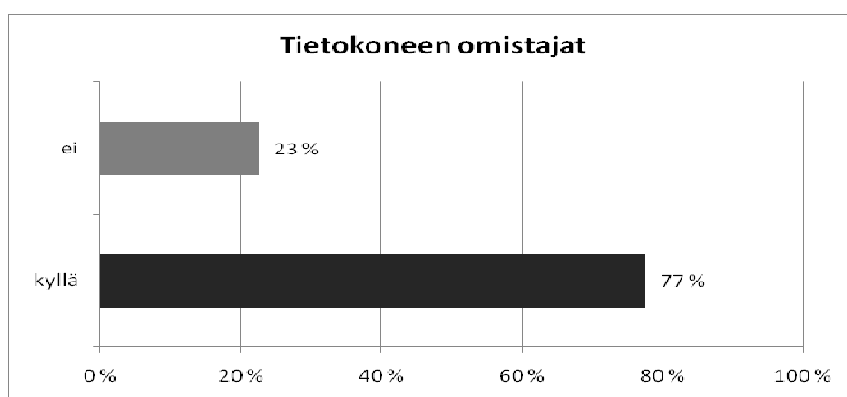
Kuvio 20. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Sellossa.

Kuvio 21. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Itäkeskuksessa.

Kuvio 22. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Myyrmäessä.

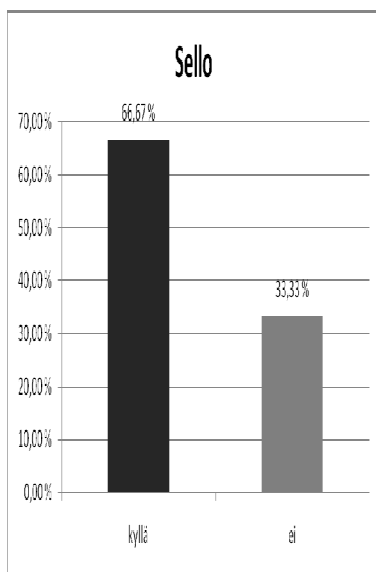
5.8 Tietokone

Kaikki olivat vastanneet tähän kysymykseen omasta tietokoneesta. Vastaajista 77 % omistaa tietokoneen (kuvio 23).

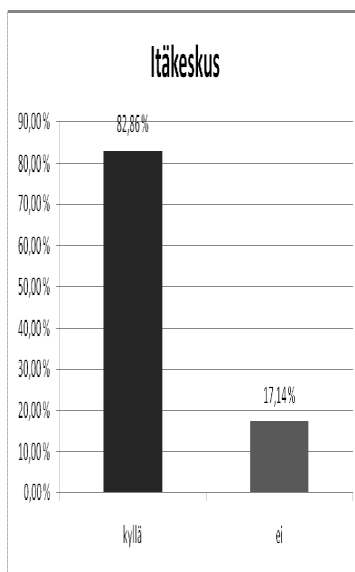

Kuvio 23. Tietokoneen omistavien määrä kaikista vastanneista.

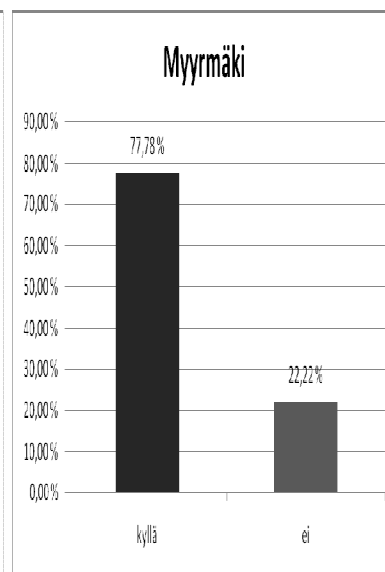
Sellon kirjastossa (kuvio 24) oli kone 66,67 % kävijöistä. Itäkeskuksen kirjastossa taas 82,86 % oli oma kone (kuvio 25). Myyrmäen kirjaston tulokset kertoivat, että 77,78 % omisti tietokoneen (kuvio 26).

Kuvio 24. Tietokoneen omistavat Sellossa.

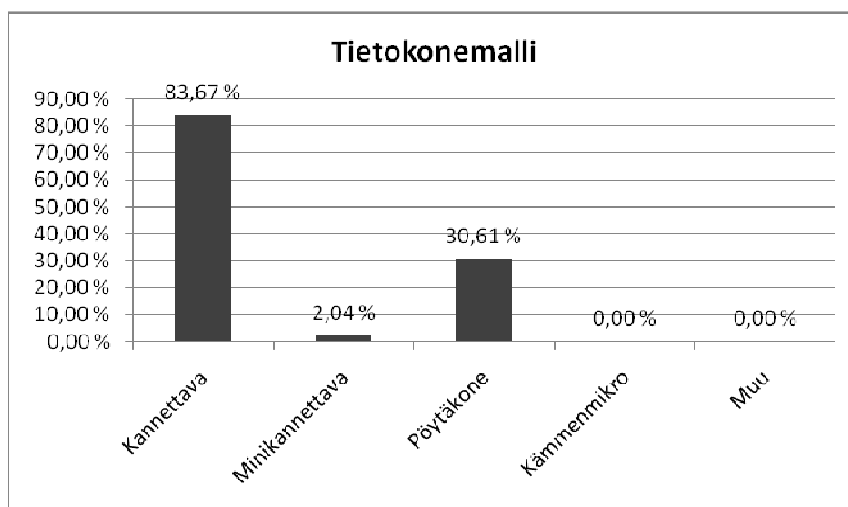

Kuvio 25. Tietokoneen omistavat Itäkeskuksessa.

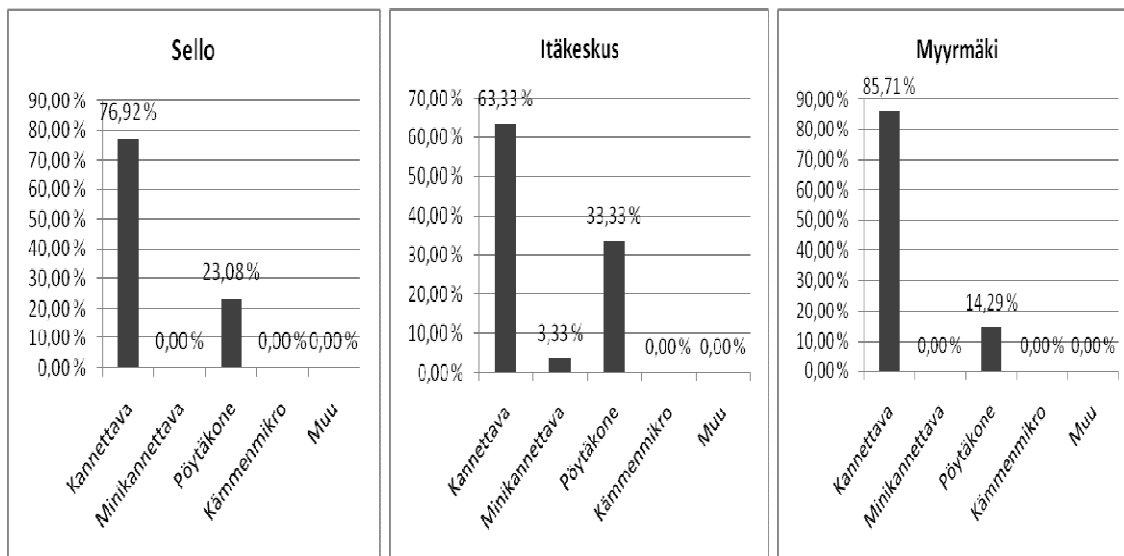

Kuvio 26. Tietokoneen omistajat Myyrmäessä.

Kaikista vastanneista 83,67 % omisti kannettavan tietokoneen (kuvio 27). Sellon kirjastossa (kuvio 28) 76,92 % oli kannettavia, Itäkeskuksessa (kuvio 29) 63,33 % ja Myyrmäen kirjastossa (kuvio 30) 85,71 %.

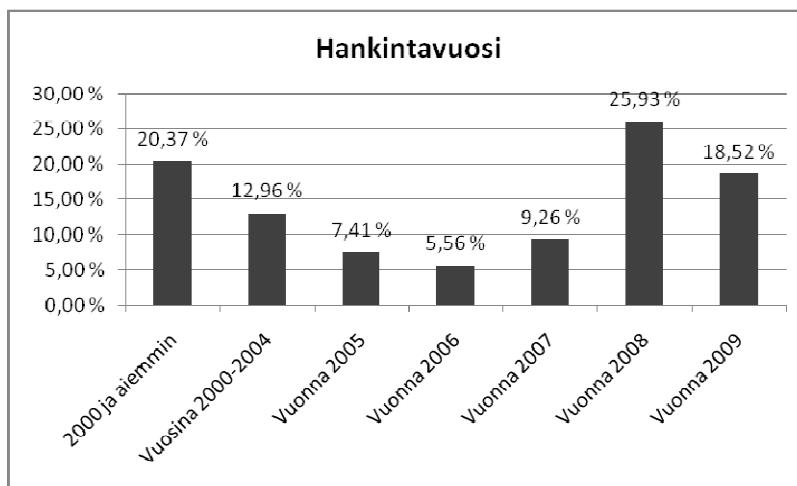
Kuvio 27. Vastajien tietokoneiden malli.

Kuvio 28. Konemallit Sellossa. Kuvio 29. Mallit Itäkeskuksessa. Kuvio 30. Konemallit Myyrmäessä.

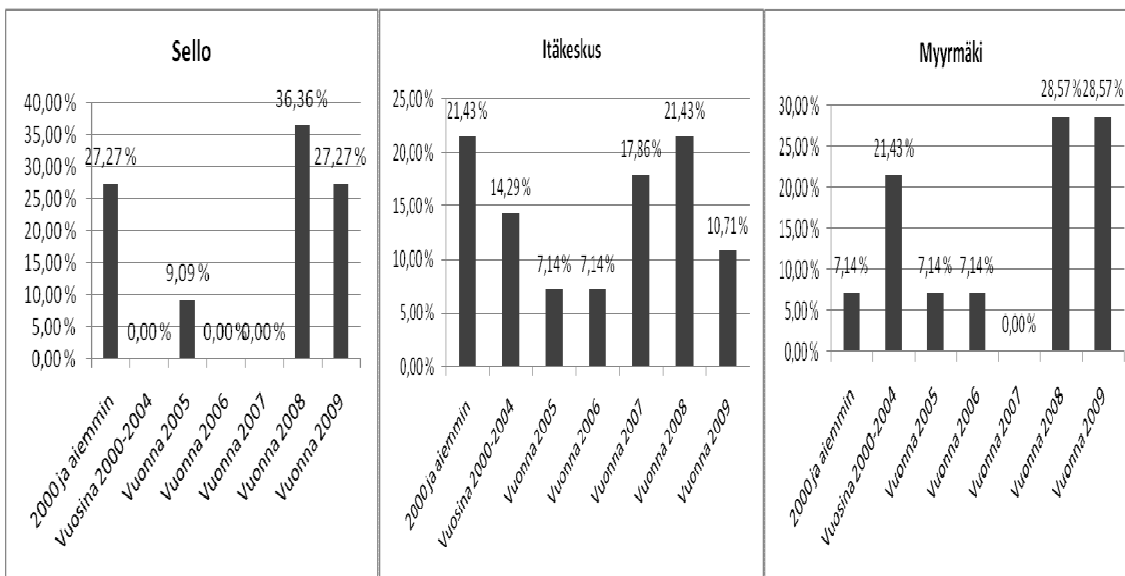
5.9 Koneen hankinta

Niistä, joilla ei vielä ollut omaa konetta, 18,52 % aikoi hankkia koneen 2009 (kuvio 31). Vuonna 2008 koneen hankkineita oli 14 (25,93 %) ja 2000 tai aiemmin koneensa ostaneita kurssille osallistuneita oli 11.

Kuvio 31. Vastaajien oman koneen hankintavuosi.

Sellon kirjastossa oli 36,36 % hankkinut koneen 2008 ja 27,27 % vuonna 2000 tai aiemmin (kuvio 32). Itäkeskuksen kirjastossa oli 21,53 % vuonna 2000 tai aiemmin sekä vuonna 2008 ostaneita (kuvio 33). Myyrmäen kirjaston tuloksista selvisi, että 2008 ja 2009 ostaneita tai ostavia oli 28,57 % (kuvio 34).

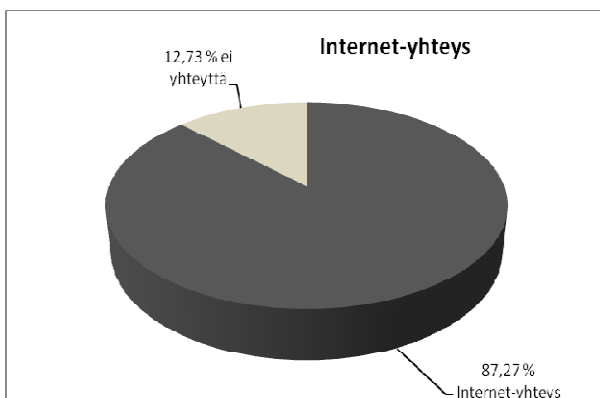
Kuvio 32. Koneen hankintavuodet Sellon kirjastossa.

Kuvio 33. Itäkeskuksen vastaajien koneen hankkiminen.

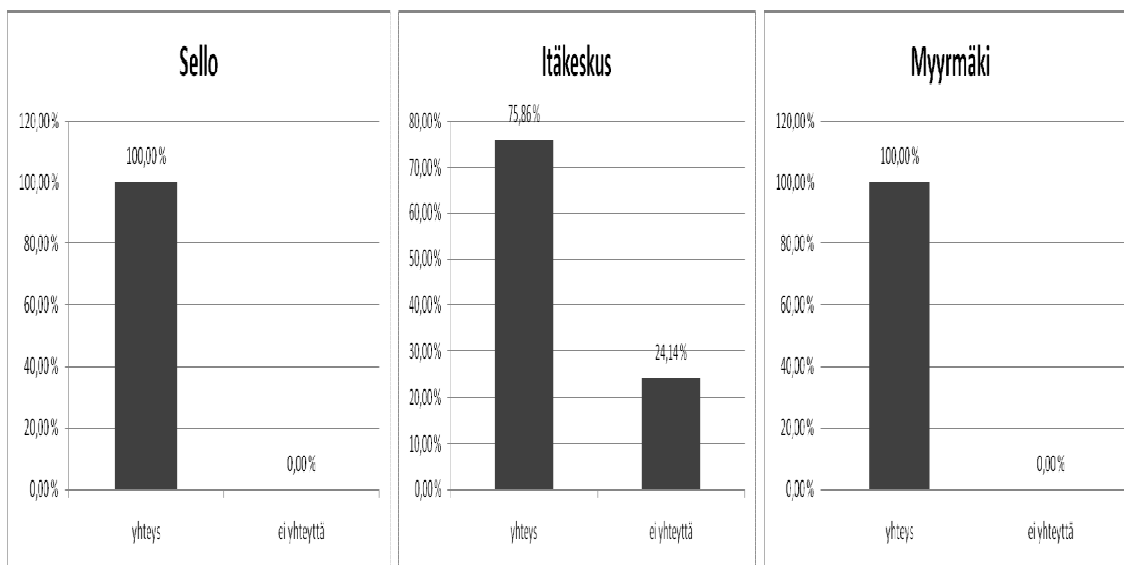
Kuvio 34. Vastaajien Myyrmäen kirjastossa.

5.10 Internet-yhteys

Vastanneiden koneista 87,27 % oli Internet-yhteys (kuvio 35). Sellon kirjastossa (kuvio 36) oli Internet käytössä kaikilla koneen omistajilla ja Itäkeskuksen kirjastossa 75,86 % (kuvio 37). Myyrmäen kirjaston tulokset (kuvio 38) kertoivat, että siellä oli kaikilla Internet-yhteys.

Kuvio 35. Asiakkaiden koneiden Internet-yhteydet.

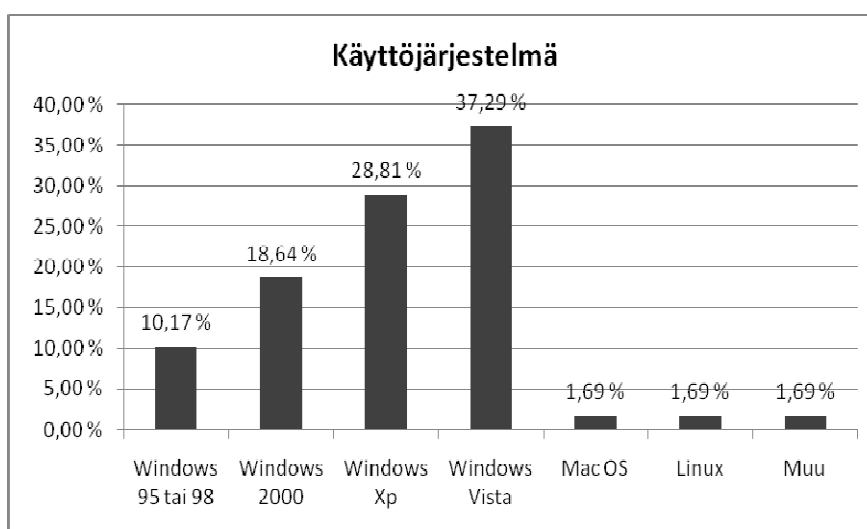
Kuvio 36. Sellon asiakkaiden asiakkaiden Internet-yhteydet.

Kuvio 37. Itäkeskuksen asiakkaiden Internet-yhteyksien määrät.

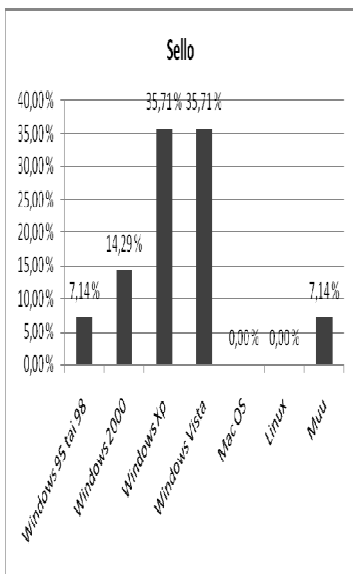
Kuvio 38. Myyrmäen Internet-yhteydet.

5.11 Käyttöjärjestelmä

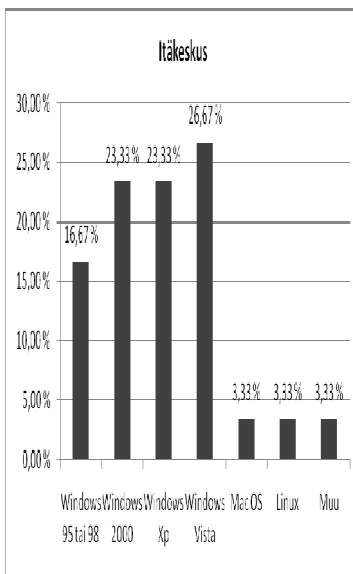
Windows Vista oli suosituin (kuvio 39) verrattaessa kaikki kirjastoja. Toiseksi suosituin oli Windows Xp. Sellon kirjastossa (kuvio 40) ne olivat yhtä suosittuja. Itäkeskuksen ja Myyrmäen kirjastojen (kuviot 41 ja 42) tulokset kertoivat, että siellä suosittiin Vistaa.

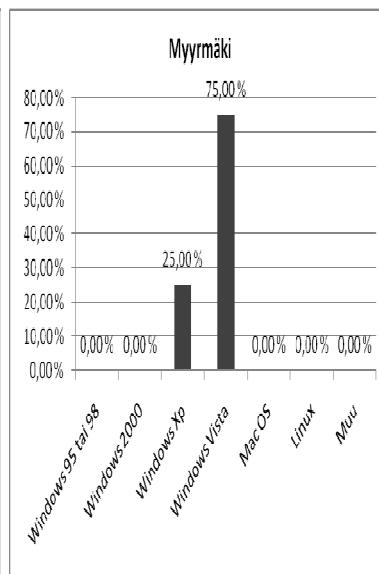
Kuvio 39. Koneiden käyttöjärjestelmät.

Kuvio 40. Sellon vastaajien vastaajien käyttöjärjestelmät.

Kuvio 41. Itäkeskuksen vastaajien käyttöjärjestelmät.

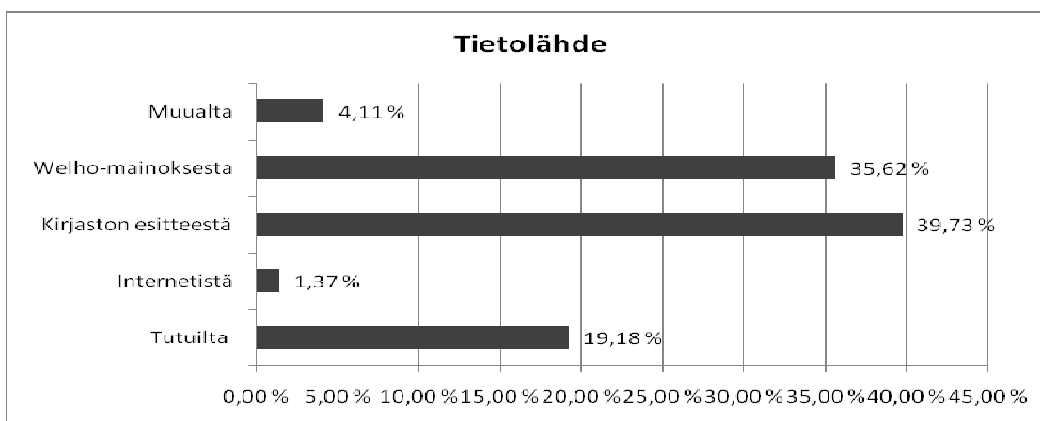

Kuvio 42. Myyrmäen vastaajien käyttöjärjestelmät.

Muu -kohtaan oli lisätty ”ehkä Windows 7” ja ”mobiililaajakaista”. Tuotevertailussa (Windows Operating Systems Review) Windows Vista on todettu paremmaksi. Markkinavertailussa (Operating System market share) Windows Xp on kuitenkin myydympi.

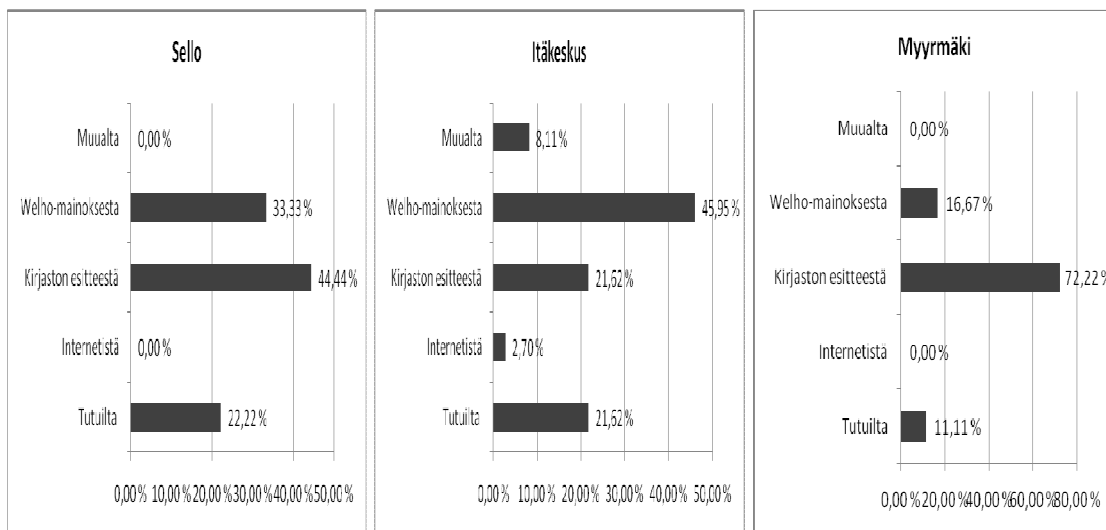
5.12 Tiedonlähde

Lomakkeessa kysyttiin, mistä osallistuja oli saanut tiedon opastuksesta. Vastauksista 39,73 % oli ”kirjaston esitteestä” (kuvio 43).

Kuvio 43. Mistä vastaajat olivat saaneet tiedon koulutuksesta.

Sellon kirjastossa (kuvio 44) 44,44 % vastauksia oli kirjaston esite. Itäkeskuksen kirjastossa (kuvio 45) Welho-mainoksen huomanneita oli 45,95 %. Myyrmäen kirjastossa 72,22 % oli saanut tiedon kirjaston esitteestä (kuvio 46).

Kuvio 44. Tiedonlähde Sellossa.

Kuvio 45. Tiedonlähde Itäkeskuksen oppijoille.

Kuvio 46. Myyrmäen kirjaston vastanneiden tiedonlähde.

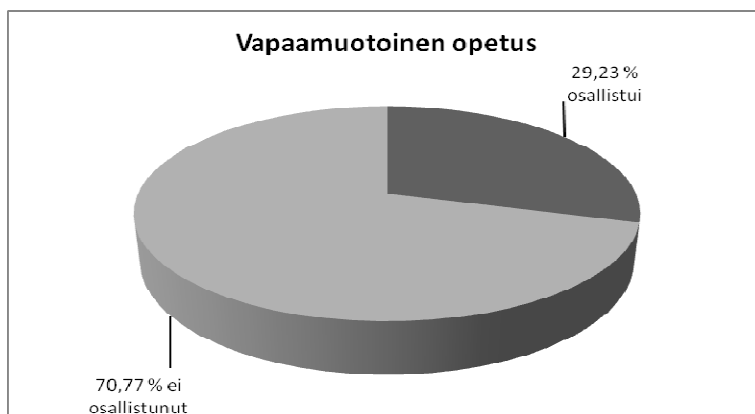
Muita vastauksia olivat kysyminen kirjastosta sekä Welhon lasku.

5.13 Kurssin suosittelu

Kaikki vastasivat kysymykseen kurssin suosittelusta myöntävästi; nekin, joiden antamat arvosanat kurssista olivat alhaiset.

5.14 Vapaamuotoiseen opastukseen osallistuminen

Kirjastoissa järjestetään myös vapaamuotoisia opastuksia, joissa ei ole valmista kurssiohjelmaa. Tällaisia ovat Tietopaja, Läppärikerho sekä Nettikellari. Kysymykseen vapaamuotoisiin tilaisuuksiin osallistumisista vastasi 65 opiskelijaa. 19 henkilöä (kuvio 47) oli osallistunut tilaisuuksiin.

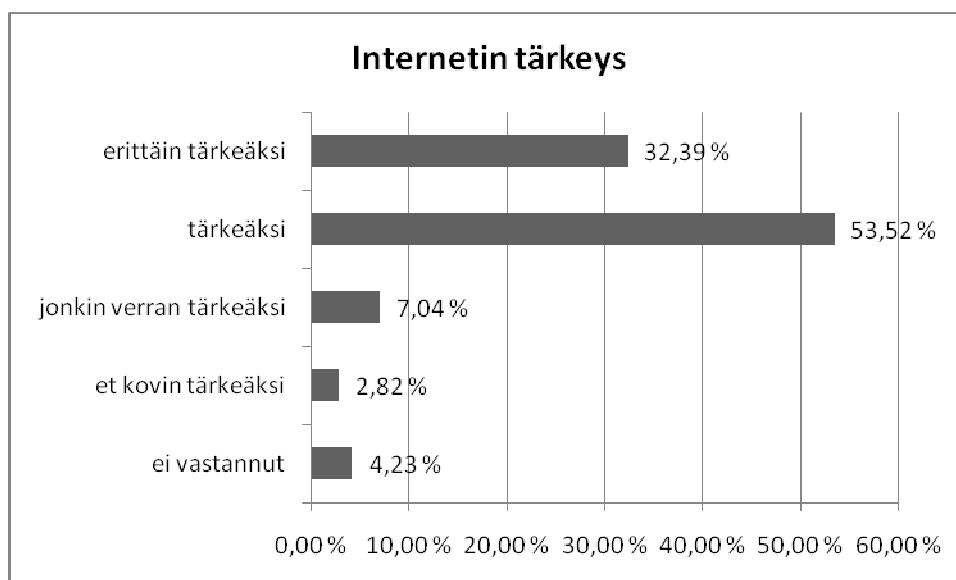

Kuvio 47. Vapaamuotoiseen opastukseen osallistuneet.

Sellon kirjastossa oli 38,46 % osallistuneita. Itäkeskuksen kirjastossa oli 30,43 % ja Myyrmäen kirjaston tulokset kertoivat, että 70 % oli osallistunut.

5.15 Internetin käytön oppimisen tärkeys

68 vastasi kyseiseen kohtaan, 3 oli jättänyt vastaamatta (kuvio 47). ”Tärkeä” oli valittu 53,52 % lomakkeista, ja ”erittäin tärkeitä ” oli 32,39 %. Itäkeskuksessa 60,61 % mielestä se oli ”tärkeää”. Sellossakin 66,67 % oli samaa mieltä. Myyrmäessä oppiminen nähtiin ”erittäin tärkeänä”; 52,94 % oli valinnut sen.

Kuvio 48. Internetin käytön oppimisen tärkeys vastaajille.

5.16 Hyvä seniorien Internet-opettaja

Hyvän seniorinopettajan ominaisuuksiin kuuluvat vastausten mukaan rauhallisuus ja ystävällisyys. On hyvä pystyä neuvomaan hitaasti ja olla kärsivällinen sekä kuuluvaääninen.

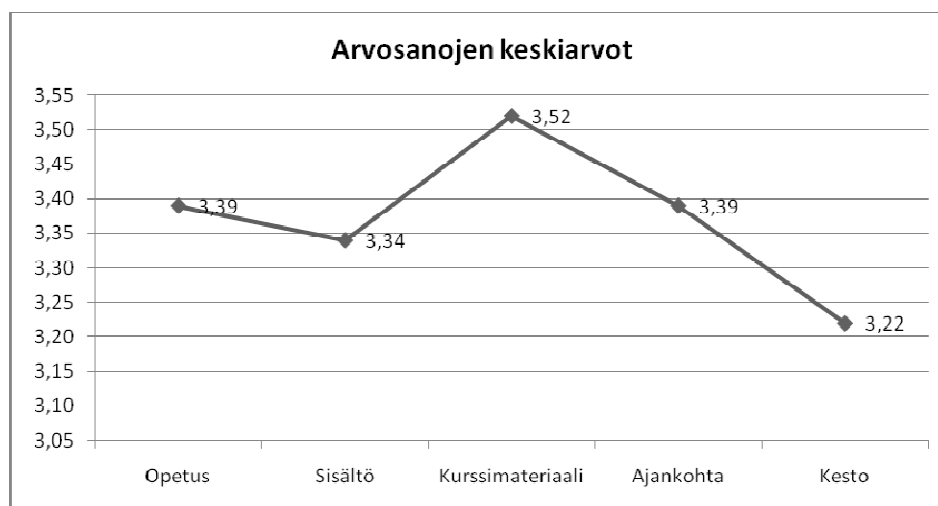
Myös opettajan ymmärrettävyys ja selkeys tulivat esille. Hänen tulisi vastata myös yksinkertaisiin kysymyksiin, ja osata selittää yksinkertaisesti. Tarvittaessa tulisi neuvoa ”kädestä pitäen”. Esimerkkejä tulisi käyttää.

Asiantuntevuus, asiallisuus ja erilaisten oppijoiden huomioonottaminen on tärkeää. Tehokkuus, ystävällisyys ja kyky luennoida mainittiin.

Vanhempi ikä katsottiin eduksi osassa vastauksia. Myös huomioonottaminen ja tehokkuus mainittiin.

5.17 Welhon nettiapukoulutuksen arviointi

Vaihtoehdot olivat 1 eli ”et pitänyt ollenkaan”, 2 eli ”olit tyytymätön”, 3 eli ”tyytyväinen” ja 4 eli ”todella tyytyväinen”. Kuvasta 49 näkyy, että opetuksen keskiarvo on 3,39. Sisältö sai 3,34, kurssimateriaali 3,52 ja ajankohta 3,36. Keston keskiarvoksi tuli 3,22. Yksi osallistuja oli kommentoinut kestoa ”liian lyhyeksi”.

Kuvio 49. Vastaajien arvosanojen keskiarvot.

66 osallistujaa vastasi opetuksen ja ajankohdan arviointiin (kuvio 50). 65 arvioi sisällön, 64 kurssimateriaalin ja 61 keston. X kuvassa tarkoittaa 3½.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>Yhteensä</u>
Opetus	1	3	31	31	66
Sisältö	0	3	37	25	65
Kurssimateriaali	1	3	29	31	64
Ajankohta	1	2	35	28	66
Kesto	2	5	31	x 22	61

Kuvio 50. Vastaajien arvosanat.

Yleisarvosanan keskiarvo oli miehillä 8.66 ja naisilla 8.75. Huonoimmat ja parhaimmat arvosanat olivat yleensä naisten lomakkeissa.

Vapaa sana-osuudessa toivottiin osaamistason tarkistamista varten testejä. Oppilaat pitäisi ryhmitellä ”aivan aloittelijoihin”; ”jotain jo tietäviin” ja ”jo kokemusta omaaviin”. Lähtötason arviointi auttaa opettamaan niin, että opiskelijat voivat opiskella kykyjensä mukaisesti ja tulosten perusteella voidaan tehdä päätöksiä koskien nopeutta, jolla asiat käsitellään, opetuksen sisältöä, käytettäviä työtapoja ja tehtävien määrää ja laatua (Koivulahti-Ojala 2001, 119). Vapaa sana-osuudessa toivottiin osaamistason tarkistamista varten testejä.

Kurssit voisi suunnitella kehittymisen ja kiinnostavuuden mukaan. Valokuvausta ja PowerPoint-ohjelman käyttöä toivottiin. Internetin käytöstä voisi opettaa lisää.

Kursseja saisi olla useammin. Opetuksen pitäisi olla toistuvaa. Eräs vastaaja oli maininnut, että on hyvä, että kursseilla on onneksi ohjaajan lisäksi avustajia. Eräs asiakas toivoi, että olisi voinut saada enemmän tietoa myynnissä olevista koneista; mikä sopisi aloittelijalle? Mitä tehdä, jos kone jumittuu?

Ryhmä-, harjoitus- ja projektityöt auttavat kehittämään ongelmanratkaisutaitoja, sosiaalisia taitoja ja tiedonhankintataitoja (Koivulahti-Ojala 2001, 91). Jatkokursseja toivottiin. Ryhmäopiskelu mainittiin ”antoisaksi”.

6 Kehittämis ehdotukset Welhon nettiapu-koulutuksille

Kyselyjen ja omien havaintojen perusteella on koottu kehitysehdotuksia tulevia koulutustilaisuuksia varten.

6.1 Tasotesti

Tasotestin tulosten perusteella voidaan tehdä päätöksiä asioiden käsittelynopeudesta, opetuksen sisältöä, käytettäviä työtapoja ja tehtävien määrää ja laatua. (Koivulahti-Ojala 2001, 119). Kurssin alussa voisi selvittää kurssille tulevien kyvyt tasoa testaavalla kokeella. Sen perusteella voisi muuttaa sisältöä sopivammaksi. Lisäksi voidaan todeta, mitkä perusasiat osataan jo valmiiksi. Jos jollakin alkeiskurssilla on valmis ohjelma, ja sen tietäisi jo etukäteen, voisi asiakas itse päättää, meneekö hän suoraan jatkokurssille, jos hän tuntisi jo hallitsevansa alkeiskurssin asiat. Lähtötason arviointi auttaa opettamaan niin, että osallittajat voivat opiskella kykyjensä mukaisesti.

6.2 Sisältö

Kyselyssä tutkittiin harrastuneisuutta ja kiinnostuksen kohteita. Terveys ja hyvinvointi kiinnostivat vastaajia. Erityisesti pyöräilyä, tanssia, kalastusta ja valokuvausta toivottiin. Lisäksi luonto, kasvit ja eläimet, televisio, matkailu, lukeminen, musiikki, koti ja ruoka sekä muoti herättivät mielenkiintoa.

Valmis kurssiohjelma sopii aloittelijoille. Sitä myös toivottiin. Jatkokurssilla voisi olla vapaamaa ohjelmaa, koska perusasiat osataan jo. Osallittajat voisivat keskittyä heitä eniten kiinnostaviin toimintoihin.

Vastauksissa toivottiin myös teknistä neuvontaa. Kannettavan tietokoneen ostajille voisi olla esimerkiksi valmis moniste. Osa vastaajista suunnitteli kannettavan ostoa, mutta sen käyttämään opettelu huolestuttaa. Tulisiko näppäimistöä olla kuvamoniste?

Tietopajassa sähköpostitilin luomista ja sen muita toimintoja käytiin läpi usein, ja sen tulisikin kuulua alkeiskurssin ohjelmaan. Kannattaa tuoda esiin myös se, että www-osoite ja sähköpostiosoite eroavat toisistaan monella tavalla. Kannattaa aloittaa perusasioista, koska osa asiakkaista tarvitsee neuvontaa jo alussa.

6.3 Tietokoneet

Osallistuneista asiakkaista 83,67 prosentilla oli kannettava tietokone. Tällä hetkellä kyseisissä opastuksissa käytetään pöytäkoneita. Osa opetusluokan koneista tulisi olla kannettavia ja osa pöytäkoneita. Luokassa voisi olla myös tyhjiä paikkoja niille, jotka haluavat tuoda oman koneen.

Kirjaston koneilla ei toistaiseksi ole Windows Vista-käyttöjärjestelmää, mutta kun monella asiakkaalla on se, olisi sen hyödyllistä olla kirjastossakin. Opastaja voisi neuvoa Windows Vista- ja Windows Xp -käyttöjärjestelmien käyttöä.

6.4 Tiedotus

Tiedotus opastuksista Internetissä tulisi olla näkyvämpi; se ei ollut monen tiedonlähteenä. Pitäisikö kirjaston esitteitä olla vielä näkyvämmiin? Kirjaston palautuskuiteissa tai HelMet-verkon sähköpostissa voisi mainostaa kurssia.

6.5 Seniorien opettaja

Hyvän seniorien opettajan ominaisuuksiksi kuvattiin esimerkiksi rauhallisuutta. Se tulisikin aina muistaa opetustilanteessa. Opettajaa toivottiin harvoissa lomakkeissa. Enter ry:stä on ollut vanhempi opastaja paikalla, ja tulisi aina ollakin.

7 Yhteenveto

Welhon nettiapu-koulutuksessa on kyselylomakkeiden palauttaneiden mukaan kehitettävää. Koulutuksen osa-alueiden saamien arviointien mukaan niihin ollaan kuitenkin aika tyytyväisiä. Niitä, kuten myös Tietopajaa, tulisi jatkaa. Tilaisuuksissa käyneille ne ovat tärkeitä.

Tavoitteena oli kerätä vastauksia ja tarjota kirjastolle tulokset sekä omat arviointini. Kyselylomakkeita palautettiin 150:stä 71 (47,33 %).

Työn tekeminen on kasvattanut ammatillisesti. Tämän jälkeen olen ehkä vähän itsekin vähän valmiimpi mahdollisiin tuleviin opetustehtäviin.

8 Lähteet

Kirjat

Engeström, Y. 1994. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Painatuskeskus.

Järvinen, P. & Järvinen, A. 2004. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Kalliala, E. 2002. Verkko-opettamisen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Kiviniemi, K. 2000. Johdatus verkkopedagogiikkaan. Kokkola: KP-paino.

Koivulahti-Ojala, M. 2001. Atk-opettajan opas. Satku-Kauppakaari. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Laukka-Sinisalo, H. 1997. Selvästi hyvä kouluttaja. Mannerheimin Lastensuojeluliitto r.y. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nevgi & Tirri. 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Turku: Painosalama Oy.

Salakari, H. 2007. Taitojen opetus. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Sonkin, Petäkoski-Hult, Rönkä & Södergård. 1999. Seniori 2000 Ikääntyvä Suomi uudelle vuosituhanneille. Helsinki: Yliopistopaino.

Tarkoma, J. 1997. OpeNet- Internet-opas opettajille. Helsinki: Yliopistopaino.

Toivanen, A. 2008. Seniorin tietotekniikka-opas. Jyväskylä: Saarijärven Offset oy.

Törmä, Nieminen & Hietikko. 2001. Ikääntyneiden itsenäistä suoriutumista tukevan teknologian arviointi käyttäjänäkökulmasta. Helsinki: Edita oyj.

Internet

Atk-taitoja ikäihmisille -hanke. Viitattu 29.9.2008. <http://www.seniorika.net/>

Campbelltown Seniors Cyber Seekers Inc. Seniors teaching seniors. Viitattu 31.10.2008. <http://www.campbelltownseniorcyberseekers.com.au/cybercommunity.html>

Enter ry. Tuoretta tilastoa viime vuoden toiminnastamme. Viitattu 20.5.2009. <http://www.entersenior.fi>

Espoon kaupunki. Kurssit ja opastukset. Viitattu 24.2.2009. <http://www.espool.fi/default.asp?path=1;28;11866;17273;100432>

How to Teach Senior Citizens to Use a Computer. Viitattu 31.10.2008. http://www.ehow.com/how_2100473_teach-senior-citizens-use-computer.html

Kirjastot.fi. Informaatiolukutaito, kirjastot ja poliitikot. Viitattu 20.5.2009. http://www.kirjastot.fi/kirjastoala/julkaisut/informaatiolukutaito_kirjastot

Mäkinen, P. 2002. Mitä on oppiminen? Viitattu 1.9.2008.
<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/oppimin.htm>

Nettiapu.fi. Welho koulutusta. Viitattu 24.2.2009.
<http://www.welho.fi/nettiapu/koulutusta/tabid/72418/Default.aspx>

Operating System market share. Viitattu 12.5.2009.
<http://marketshare.hitslink.com/operating-system-market-share.aspx?qprid=10>

Opetusmenetelmät opetuksen monipuolistajana. Johdanto. Viitattu 12.5.2009.
<http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Opetusmenetelmat06a/html/johdanto.html>

Senior Computer Learning Center. Viitattu 31.10.2008. <http://www.geocities.com/sclcpdx/>

Senior Friendly Libraries- Resources and discussion about library services to older adults. Viitattu 31.10.2008.
<http://seniorfriendlylibraries.blogspot.com/2007/05/teaching-older-adults-computer-skills.html>

Seniorit eivät kaipaa nettiapua kotiin; kirjaston kurssit kiinnostivat. Vierityspalkki.fi. Viitattu 29.2.2009. <http://vierityspalkki.wordpress.com/2008/06/10/seniorit-eivat-kaipaa-nettiapua-kotiin-kirjaston-kurssit-kiinnostivat>

SeniorNet. The organization. Viitattu 20.5.2009.
http://www.seniornet.org/jsnet/index.php?option=com_content&task=view&id=42&Itemid=61

Taustaa tutkimuksesta, Welho. Viitattu 24.2.2009.
<http://www.welho.fi/nettiapu/taustaa/tabid/72414/Default.aspx>

Windows Operating Systems Review 2009. Viitattu 12.5.2009.
<http://windows-operating-system-reviews.toptenreviews.com>

Dokumentit

Bean, C. & Laven, M. Adapting to Seniors: Computer Training for Older Adults. Viitattu 31.10.2008.
dlist.sir.arizona.edu/260/01/Adapting_to_Seniorsv2.doc

Enter ry. Toimintasuunnitelma. Viitattu 5.5.2009.
<http://www.entersenior.fi/VUOSIKOKOUSASIAT/Toimintasuunnitelma%202009.pdf>

Welhon nettikurssien koulutusmateriaali. Viitattu 30.3.2009.
Koulutusmateriaali_Kevat2009_web.pdf

Kuvioluettelo

- Kuvio 1. Toimintatutkimuksen viisi vaihetta
- Kuvio 2. Vastanneet kirjastoittain.
- Kuvio 3. Kaikki vastanneet sukupuolen mukaan jaettuna.
- Kuvio 4. Sellon kirjaston vastanneet.
- Kuvio 5. Itäkeskuksen kirjaston vastanneet
- Kuvio 6. Myyrmäen kirjaston vastanneet.
- Kuvio 7. Kyselyyn vastanneet iän mukaan ryhmiteltyinä.
- Kuvio 8. Sellon ikäjakauma.
- Kuvio 9. Itäkeskuksen ikäjakauma.
- Kuvio 10. Myyrmäen vastaajien iät.
- Kuvio 11. Kaikkien kyselyyn vastanneiden työtilanne.
- Kuvio 12. Sellon vastaajien työtilanne.
- Kuvio 13. Itäkeskuksen vastaajien työtilanne
- Kuvio 14. Myyrmäen vastaajien työtilanne
- Kuvio 15. Vastaajien harrastuneisuus ja kiinnostukset.
- Kuvio 16. Sellon vastaajien harrastukset.
- Kuvio 17. Itäkeskuksen vastaajien harrastukset.
- Kuvio 18. Myyrmäen vastaajien harrastukset.
- Kuvio 19. Lehtien ja artikkeleiden kiinnostavuus.
- Kuvio 20. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Sellossa.
- Kuvio 21. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Itäkeskuksessa
- Kuvio 22. Lehtiartikkelien kiinnostavuus Myyrmäessä.
- Kuvio 23. Tietokoneen omistavien määrä kaikista vastanneista.
- Kuvio 24. Tietokoneen omistavat Sellossa.
- Kuvio 25. Tietokoneen omistavat Itäkeskuksessa
- Kuvio 26. Tietokoneen omistajat Myyrmäessä.
- Kuvio 27. Vastaajien tietokoneiden malli.
- Kuvio 28. Konemallit Sellossa.
- Kuvio 29. Mallit Itäkeskuksessa.
- Kuvio 30. Konemallit Myyrmäessä.
- Kuvio 31. Vastaajien omien koneiden hankintavuodet.
- Kuvio 32. Koneen hankintavuosi Sellon kirjastossa.
- Kuvio 33. Itäkeskuksen vastaajien koneen hankkiminen
- Kuvio 34. Vastaajien hankintavuodet Myyrmäen kirjastossa.
- Kuvio 35. Asiakkaiden koneiden Internet-yhteydet.
- Kuvio 36. Sellon asiakkaiden Internet-yhteydet.
- Kuvio 37. Itäkeskuksen asiakkaiden Internet-yhteyksien määrät.
- Kuvio 38. Myyrmäen asiakkaiden Internet-yhteydet.

- Kuvio 39. Koneiden käyttöjärjestelmät.
- Kuvio 40. Sellon vastaajien käyttöjärjestelmät
- Kuvio 41. Itäkeskuksen vastaajien käyttöjärjestelmät
- Kuvio 42. Myyrmäen vastaajien käyttöjärjestelmät
- Kuvio 43. Mistä vastaajat olivat saaneet tiedon koulutuksesta.
- Kuvio 44. Tiedonlähde Sellossa.
- Kuvio 45. Tiedonlähde Itäkeskuksen oppijoille
- Kuvio 46. Myyrmäen kirjaston vastanneiden tiedonlähde
- Kuvio 47. Vapaamuotoiseen opastukseen osallistuneet.
- Kuvio 48. Internetin käytön oppimisen tärkeys vastaajille.
- Kuvio 49. Vastaajien arvosanojen keskiarvot.
- Kuvio 50. Vastaajien arvosanat.

9 Liitteet

Tehtäväksianto

Kyselylomake Welhon nettikouluun osallistuneille

Tehtäväksianto:

Sellon kirjasto tarjoaa asiakkaille yhteistyössä Welhon kanssa senioreille suunnattuja Internet-kursseja. Haluamme kehittää kurseja ja kehitystyötä varten olisi tehtävä Welhon nettikursseille osallistuville senioreille kysely.

Olemme käyneet asiasta neuvottelun ja sopineet, että Susanna Valli tekee kyselyn opinnäytetyönään.

Susannan valvojana kirjaston puolelta toimii asiakasopastuksista vastuussa oleva pedagoginen informaatikko Taru Björkman.

Kysely tehdään kevään 2009 aikana. Tuloksien pitää olla käytettävissä viimeistään syksyllä 2009.

perjantaina, 13. maaliskuuta 2009

Merja Pihlajamäki
vs. Aluekirjastonjohtaja
Sellon kirjasto. Leppävaaran aluekirjasto
merja.pihlajamaki@espoo.fi
Puh. 09 816 57 624

Kyselyllä kerätään Welhon nettiapu-koulutukseen osallistuneiden henkilöiden taustatietoja ja kiinnostuksen kohteita. Kerättyjä tietoja käytetään yhteistyössä Welho operaattorin ja Enter ry:n kanssa toteutettavien sekä kirjastojen omien Internet-kurssien kehittämiseen. Kirjastojen kurssuja halutaan kehittää mahdollisimman paljon asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Kerättyjä tietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen. Kyselyä on ollut laatimassa ammattikorkeakouluopiskelija, joka tekee aiheesta opinnäytetyön.

1. Sukupuolesi mies nainen

2. Ikäsi _____

3. Elämäntilanteesi

Työssä Työtön Aikuisopiskelija Eläkkeellä

Muu, mikä?

Ammatti

4. Harrastuksesi ja kiinnostuksen kohteesi (voit valita useamman vaihtoehdon)

Liikunta Käsityöt Lukeminen
 Elokuvat Taide Luonto, kasvit, eläimet
 Perhe, lapset Matkailu Televisio
 Musiikki Yhteiskunta, Poliittika

Muu, mikä? _____

4.1 Minkä alan lehtiä tai artikkeleita luet mielelläsi? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Urheilu Käsityöt Muoti Ristisanatehtävät
 Autot, veneet Koti & ruoka Tekniikka Tiede & tutkimus
 Sisustus Luonto, kasvit, eläimet Valokuvaus Taide & Kulttuuri
 Matkustus Terveys ja hyvinvointi Yhteiskunta, politiikka

Kirjallisuus Muu, mikä? _____

5. Tietokone

Omistatko tietokoneen? Kyllä Ei

Tietokoneesi on

- Kannettava Minikannettava Pöytäkone Kämmenmikro
 Muu, mikä? _____

- Milloin hankit koneesi? Ennen vuotta 2000 2000-2004 2005
 2006 2007 2008 2009

Onko koneessasi käytettävissä Internet-yhteys? Kyllä Ei

Mikä käyttöjärjestelmä koneessasi on?

- Windows 95 tai 98 Windows 2000 Windows Xp
 Windows Vista Mac OS Linux
 Muu, mikä? _____

6. Internet-kurssit

Mistä sait tietää kirjastossa järjestettävästä kurssista?

- Tutuilta Internetistä Kirjaston esitteestä Welho-mainoksesta
 Muualta, mistä?

Suosittelisitko kurssia? Kyllä Ei

Kirjastoissa järjestetään myös vapaamuotoisia opastuksia, joissa ei ole valmista kurssiohjelmaa. Näille opastustilaisuuksiin asiakkaat voivat vapaasti tulla kysymään omista

ongelmistaan, ja paikalla oleva opastaja neuvoo asiakkaan kysymissä asioissa. Tällaisia ovat Tietopaja, Läppärikerho sekä Nettikellari

Oletko osallistunut kyseisiin vapaisiin opastustilaisuuksiin?

Kyllä Ei

Pidätkö enemmän kursseista, joissa on valmis ohjelma

vapaamuotoisista opastustilaisuuksista molemmista yhtä paljon

Perustelusi:

Miten tärkeäksi koet Internetin käytön oppimisen?

Et kovin tärkeäksi Jonkin verran tärkeäksi Tärkeäksi Erittäin tärkeäksi

Millainen on mielestäsi hyvä seniorien Internet-opettaja?

Seuraavaksi pyydämme arvioimaan Welhon nettiapukoulutusta arvosteluasteikolla 1 - 4.
(1=et pitänyt ollenkaan, 2=olit tyytymätön, 3=olit tyytyväinen, 4=olit todella tyytyväinen)

	1	2	3	4
Opetus	☐	☐	☐	☐
Sisältö	☐	☐	☐	☐
Kurssimateriaali	☐	☐	☐	☐
Ajankohta	☐	☐	☐	☐
Kesto	☐	☐	☐	☐

Minkä yleisarvosanan antaisit kurssille koulunumeroasteikolla 4 – 10 (4 huonoin, 10 paras)?

Arvosanasi _____

Haluatko lisätä jotakin muuta, josta olisi hyötyä Internet-kurssien kehittämisessä?

Kiitos osallistumisestasi!

Olet ollut avustamassa HelMet-kirjaston ja Welhon Internet-kurssien kehittämisessä sekä opinnäytetyötään tekevää opiskelijaa.